

ВОДИЧ ЗА ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕПРОПИСНОГ УПРАВЉАЊА ОПАСНИМ ОТПАДОМ

Република Србија

МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Organizacija za evropsku
bezbednost i saradnju
Misija u Srbiji

**ВОДИЧ
ЗА ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ НЕПРОПИСНОГ
УПРАВЉАЊА ОПАСНИМ ОТПАДОМ**

**ВОДИЧ
ЗА ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ
НЕПРОПИСНОГ УПРАВЉАЊА
ОПАСНИМ ОТПАДОМ**

Аутори:

Данијела Синђелић, јавни тужилац, Основно јавно тужилаштво у Обреновцу
Јелена Самуилов, заменик јавног тужиоца, Основно јавно тужилаштво у Панчеву
Весна Вулевић, судија, Привредни суд у Београду
Мирјана Тукар, судија, Прекршајни апелациони суд, Одељење суда у Новом Саду
др Мирјана Дреновак Ивановић, професор Правног факултета Универзитета у Београду
Тамара Пејовић, шеф Одсека за сузбијање еколошког криминала и заштите животне средине, Министарство унутрашњих послова
Драгана Крунић, Одсек за сузбијање еколошког криминала и заштите животне средине, Министарство унутрашњих послова
Јелена Станковић, Министарство заштите животне средине, инспекција за заштиту животне средине

Лектор:

Јасмина Алибеговић

Дизајн и припрема:

Underdog

Издавачи:

Министарство заштите животне средине и Мисија ОЕБС-а у Србији

Београд, 2021. године

Напомена: Штампање ове публикације је омогућила Мисија ОЕБС-а у Србији. Ставови изречени у публикацији припадају искључиво ауторима и не представљају нужно званичан став Мисије ОЕБС-а у Србији.

САДРЖАЈ

УВОД	5
РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ ВОДИЧА	7
КАКО КОРИСТИТИ ВОДИЧ	9
ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР	11
ПОСТУПАЊЕ МУП И ТУЖИЛАШТВА	13
СТУДИЈА СЛУЧАЈА 1	18
СТУДИЈА СЛУЧАЈА 2	31
СТУДИЈА СЛУЧАЈА 3	42
СТУДИЈА СЛУЧАЈА 4	49
СТУДИЈА СЛУЧАЈА 5	67
СУДСКА ПРАКСА - ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП	74
СУДСКА ПРАКСА - ПРЕКРШАЈ	81
САРАДЊА	91
УМЕСТО ЗАКЉУЧКА	95
КОНТАКТ	99

УВОД

Савремени начин живота допринео је повећању комфора живљења али истовремено је отворио многа питања која могу да утичу на здравље људи и животну средину. Највидљивији је свакако отпад, односно различите врсте отпада са изазовима његовог третирања, почев од сакупљања до одлагања.

Убрзани високотехнолошки развој довео је до све већих количина опасног отпада који представља један од највећих ризика и претњи по јавно здравље и животну средину. Опасан отпад садржи опасне материје које представљају значајан ризик по здравље људи или животну средину уколико се ослободе или излију. Опасне материје се налазе у многим производима који нас окружују, као што су искоришћене батерије, боје и лакови, различите хемикалије, отпадно моторно уље и др. Опасне материје по свом саставу могу бити токсичне, канцерогене, мутагене, инфективне, запаљиве, а које кроз земљиште и воде улазе у биолошки ланац и тиме могу узроковати обољевање људи и штетно деловати на остали живи свет.

Последице које узрокују опасне материје су акутне и хроничне. Акутне настају након краткотрајне изложености (нпр. опекотине узроковане корозивним материјама, удисање токсичних гасова, иритација очију) и обично су одмах видљиве. Хроничне последице настају након дугорочне изложености која је често слабог интензитета и могу се манифестовати тек након много година, те су тешко предвидиве, а самим тим и њихов узрок се тешко може утврдити.

Опасан отпад представља озбиљну опасност по здравље људи или животну средину уколико се третира, складишти, транспортује или одлаже на непрописан начин.

Стриктна примена прописаних услова везаних за управљање опасним отпадом, као и прописано санкционисање учињених дела од стране надлежних органа, очуваће здравље људи и животну средину за будуће генерације.

РАЗЛОЗИ ЗА ИЗРАДУ ВОДИЧА

Инспекција за заштиту животне средине¹ врши инспекцијски надзор над спровођењем мера заштите животне средине које су прописане у 16 посебних закона и преко 250 подзаконских аката. Из појединих области као што су отпад, ваздух, заштита природе, нејонизујућа зрачења, бука, рибарство и отпадне воде, важећим прописима је вршење инспекцијског надзора поверено органима аутономне покрајине и локалне самоуправе. Због сложене поделе надлежности и великог броја прописа који се спроводе, уочена је потреба за унапређењем и уједначавањем поступања како инспекција за заштиту животне средине на свим нивоима тако и полицијских службеника, тужилаца и судија.

У циљу унапређења и уједначености поступања, током 2017, 2018. и 2019. године Инспекција за заштиту животне средине организовала је више обука и семинара које, не само да су обухватиле инспекторе за заштиту животне средине на свим нивоима, већ и судије и тужиоце који су били директно укључени у случајеве прекршаја, привредних преступа и кривичних дела према животној средини.

Као закључак одржаних семинара² наметнула се потреба за израдом водича за одрживу и координисану сарадњу свих релевантних чинилаца који су надлежни за спровођење мера заштите животне средине. Једна од области која се наметнула од стране учесника семинара је и управљање опасним отпадом и процесуирање пријава од стране правосудних органа у случајевима када је опасан отпад непрописно ускладиштен или кад је власник истог непознат.

1 Координациона комисија за инспекцијски надзор: <https://inspektor.gov.rs/>.

2 Извештаји су доступни на сајту: <https://www.ekologija.gov.rs/inspekcija>.

Посебно је важна подршка и допринос Мисије ОЕБС-а у Србији у повезивању свих заинтересованих страна формирањем мултиресорне Стручне групе састављене од представника Републичког јавног тужилаштва, Врховног касационог суда, Прекршајног апелационог суда, Привредног суда у Београду, Министарства унутрашњих послова и Министарства заштите животне средине који су својим знањем и искуством допринели изради Водича, који је истовремено и један од начина за очување и ефикасно спровођење мера заштите животне средине у Републици Србији.

КАКО КОРИСТИТИ ВОДИЧ

Водич користи као алат за поступање инспекције за заштиту животне средине, полиције и правосудних органа у спровођењу прописаних мера управљања опасним отпадом сагласно прописаним надлежностима и овлашћењима.

У Водичу су приказани примери из праксе у виду студија случаја, у којима су наведене предузете радње на спровођењу прописаних мера, успостављена сарадња и координација, са свим недоумицама и изазовима са којима су се суочили инспектори за заштиту животне средине, тужиоци, судије и полицијски службеници.

Примери поступања инспектора за заштиту животне средине у случајевима утврђених неправилности везаних за управљање опасним отпадом представљених у студији случаја 1 и 2, указали су на овлашћења и надлежности у поступку инспекцијског надзора, предузимање прописаних мера и подношење пријава.

Кривични поступак од стране тужиоца везан за велику количину непрописно складишеног опасног отпада на три локације приказан у Студији случаја 3 је пример како се дошло до осуђујуће пресуде за еколошки криминал и изреченом мером безбедности одузимања затеченог опасног отпада и његово обавезно уништење.

У Студији случаја 4 представљена је тужилачка истрага по питању закопаног опасног отпада, извори сазнања о учињеном кривичном делу, начин међусобне сарадње надлежних органа, увиђај, вештачење и главни претрес.

Улога и значај полицијских службеника у откривању дела везаних за непрописно складиштење опасног отпада представљена је у Студији случаја 5.

У Водичу су приказани и примери судске праксе везани за привредне преступе и прекршаје из области заштите животне средине.

На крају, Водич указује на видове сарадње, закључке и листу контаката за пружање помоћи у унапређењу институционалне сарадње за примену прописа управљања отпадом, као и за друге прописе из области заштите животне средине.

Регистар и текстови важећих прописа и других аката поменути у Водичу доступни су на сајту Правно информационог система Републике Србије.³

---

³ Доступно на: <http://pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/reg/content>.

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Инспекцијски надзор над применом одредаба Закона о управљању отпадом („Сл. гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др. закон) и прописа донетих за његово извршавање врши министарство, ако овим законом није друкчије прописано.

Инспекцијски надзор врши се преко инспектора за заштиту животне средине у оквиру делокруга утврђеног овим законом.

Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора над активностима управљања отпадом које се у целини обављају на територији аутономне покрајине и радом постројења за управљање отпадом за које надлежни орган аутономне покрајине издаје дозволу на основу овог закона.

Граду, односно граду Београду поверава се вршење инспекцијског надзора над активностима сакупљања и транспорта инертног и неопасног отпада, односно над радом постројења за третман, односно складиштење, поновно искоришћење и одлагање инертног и неопасног отпада за које надлежни орган издаје дозволу на основу овог закона.

Општини се поверава вршење инспекцијског надзора над активностима сакупљања, транспорта, третмана, односно складиштења, поновног искоришћења и одлагања инертног и неопасног отпада, за које надлежни орган издаје дозволу на основу овог закона.

Надлежност у вршењу инспекцијског надзора прописана је чланом 84 Закона о управљању отпадом, док су права, дужности и овлашћења инспектора уређена члановима 85 и 86 истог закона.

Садржина, врсте, облици и поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски над-

зор уређена су Законом о инспекцијском надзору („Сл. гласник РС”, бр. 36/15, 44/18 - др. закон и 95/18).

Ако код надзираног субјекта открије незаконитост која је кажњива према закону или другом пропису, инспектор за заштиту животне средине подноси кривичну пријаву, пријаву за привредни преступ или захтев за покретање прекршајног поступка, односно издаје прекршајни налог надлежном правосудном органу.

Надлежности у спровођењу прописаних мера управљања отпадом приказане су у табели надлежности инспекције у области заштите животне средине.⁴

---

4 Доступно на: https://www.ekologija.gov.rs/wp-content/uploads/inspekcija/Tabela_nadleznosti_-_mart_2017_verzija_2.pdf.

ПОСТУПАЊЕ МУП И ТУЖИЛАШТВА

➔ Министарство унутрашњих послова

Министарство унутрашњих послова обавља послове државне управе који се односе на заштиту живота, личне имовинске безбедности грађана, спречавање и откривање кривичних дела, проналажење и хватање учинилаца кривичних дела и њихово привођење надлежним органима, одржавање јавног реда и мира, пружање помоћи у случају опасности, безбедност, регулисање и контролу саобраћаја на путевима, безбедност државне границе и контролу преласка границе, кретања и боравка у граничном појасу, промет и пренос оружја, муниције, експлозивних и одређених других опасних материја, заштиту од пожара, као и друге послове одређене законом.

Управа криминалистичке полиције прати, анализира стање и токове свих видова криминала, организује и предузима полицијске мере и радње на спречавању, откривању, расветљавању кривичних дела, откривању и хапшењу учинилаца кривичних дела и привођењу надлежним правосудним органима. С тим у вези, сарађује са другим организационим јединицама Министарства, надлежним правосудним органима, као и другим државним органима и организацијама, како на националном тако и на међународном плану, а све у циљу расветљавања и документовања кривичних дела и обезбеђења материјалних доказа у складу са законом.

Управа криминалистичке полиције у свом саставу има 10 организационих јединица, међу којима је и Служба за сузбијање криминала која обавља послове праћења кретања стања криминала у Републици Србији и координира радом свих 27 подручних организационих јединица надлежних за сузбијање криминала. Служба у свом саставу има три одељења. У одељењу које се бави превенцијом и сузбијањем појавних облика привредног криминала постоје четири одсека, међу којима је и Одсек за сузбијање еколошког криминала и заштите животне средине.

У циљу повећања ефикасности и ефективности сузбијања еколошког криминалитета Одсек усмерава, усклађује и контролише линију рада криминалистичке полиције у подручним полицијским управама, пружа стручну помоћ и непосредно се укључује у расветљавање најтежих и најсложенијих кривичних дела.

У оквиру свих 27 подручних полицијских управа, полицијски службеници по линији рада на сузбијању привредног криминала, у складу са њиховим надлежностима и законским овлашћењима, предузимају мере у циљу спречавања, откривања и расветљавања кривичних дела, између осталог и кривичних дела против животне средине.

Национални центар за криминалистичку форензику је организациона јединица Управе криминалистичке полиције која обавља послове увиђаја, проналажења, прикупљања и обезбеђивања доказа, послове форензичке регистрације и идентификације лица и предмета за потребе расветљавања и доказивања кривичних дела и вођења поступка. Директно сарађује са свим службама криминалистичке полиције и координира радом оперативне криминалистичке технике подручних полицијских управа.

Полицијски службеници непосредним запажањем и уочавањем, прикупљањем информација, података и обавештења од грађана, државних и других органа, правних лица и других организација, осматрањем одређених места, простора, објеката и пунктова, коришћењем криминалистичко-оперативних средстава и метода, коришћењем разних извора (писаних, усмених, анонимних и сл) прикупљају податке, обавештења и информације о извршеним кривичним делима, припремама за вршење кривичних дела, њиховим учиниоцима, предметима за којима се трага и другим безбедносно интересантним појавама и о томе сачињавају одговарајуће акте у складу са законом и другим прописима.

Кривичне пријаве примљене од грађана, државних и других органа, правних лица и других организација полиција одмах доставља надлежном јавном тужилаштву, као и ако су се приликом вршења горе наведених радњи стекли основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности.

Ако јавни тужилац из саме кривичне пријаве не може оценити да ли су вероватни наводи пријаве или ако подаци у пријави не пружају довољно основа да може одлучити да ли ће спровести истрагу или је на други начин сазнао да је извршено кривично дело, може захтевати од полиције да прикупи потребна обавештења и да предузме друге мере и радње у циљу откривања кривичног дела и проналажења осумњичених. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава. У току предистражног поступка, јавни

тужилац је овлашћен да од полиције преузме вршење радње коју је полиција на основу закона самостално предузела. Ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка. У циљу испуњења ових дужности полиција може предузети законом предвиђене мере и радње и применити полицијска овлашћења, а о предузимању мера и радњи одмах, а најкасније у року од 24 часа након предузимања, у обавези је да обавести јавног тужиоца.

Приликом поступања у кривичној материји која се односи на опасан отпад, полицијски службеници најчешће врше следеће мере и радње и примењују следећа полицијска овлашћења:

- да прикупе потребна обавештења;
- да обезбеде и прегледају место догађаја;
- врше увиђај са или без присуства тужиоца;
- да у присуству одговорног лица односно држаоца просторија, прегледају одређене објекте и просторије, државних органа, предузетника, правних и физичких лица и остваре увид у њихову документацију и по потреби је привремено одузму;
- врше претресање стана и других просторија, претресање рачунара и рачунарских података, а по наредби суда, коју суд издаје на основу предлога јавног тужиоца;
- привремено одузму предмете;
- предузму потребне мере у вези са утврђивањем истоветности лица и предмета;
- напишу потрагу за лицем и предметима за којима се трага;
- изврше потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага;
- употребе средства принуде;
- полицијско хапшење;
- хапшење при извршењу кривичног дела;
- задржавање осумњиченог;
- саслушање осумњиченог;

а могу предузети и друге потребне мере и радње.

У смислу обезбеђивања доказа, полицијски службеници који изађу или се затекну на месту догађаја, током обезбеђења места догађаја, предузимају потребне мере ради: прикупљања обавештења о догађају и учиниоцима; очувања или заштите места догађаја, предмета и трагова у неизмењеном стању, до почетка вршења увиђаја у складу са правилима криминалистичких и форензичких метода и другим прописима.

Из разлога штетног дејства које опасан отпад може произвести на живот и здравље људи, било би неопходно да сва лица која поступају на лицу места користе личну заштитну опрему.

Када се говори о делима против животне средине, докази које у току својих доказних радњи прикупе тужилац и полиција, најчешће ће бити једини докази из којих разлога се у поступку доказних радњи, било да их предузима полиција или тужилац, мора поступати са посебном пажњом. Квалитет кривичне пријаве мора бити на таквом нивоу да има што је могуће више квалитетних доказа или обавештења где се ти докази налазе.

Увиђај је једна од најчешћих доказних радњи које предузима полиција те тако и за кривична дела која се односе на опасан отпад. Увиђај предузима полиција, сама, по овлашћењу јавног тужиоца или уз присуство јавног тужиоца сагласно одредби члана 133 Законика о кривичном поступку.

Након предузимања доказних радњи, полицијски службеници ће сачинити одговарајуће акте у складу са законом и другим прописима и уз прикупљене прилоге и доказе доставити их тужилаштву на даљу надлежност и одлуку.

➡ Јавно тужилаштво

Јавни тужилац је овлашћени тужилац за кривично гоњење за кривична дела за која се гоњење предузима по службеној дужности, а имајући у виду да су сва кривична дела која као заштитни објекат имају животну средину, кривична дела за која се гоњење може предузети само по службеној дужности, јавни тужилац је управо једини овлашћени тужилац за гоњење ових кривичних дела и његова улога је стога велика и веома значајна. Јавни тужилац је тај који води кривични поступак, на ком је терет доказивања, док суд изводи доказе које предложи странке (тужилац и окривљени, сам или уз помоћ браниоца), а само изузетно суд изводи доказе по службеној дужности односно по сопственој иницијативи. С обзиром да јавни тужилац води кривични поступак за кривична дела за која се гоњење предузима

по службеној дужности, његово основно право, али и обавеза је да гони учиниоце кривичних дела, а сви други државни органи, полиција као и други државни органи који су надлежни за откривање кривичних дела и њихових учинилаца, тако и организације које могу дати допринос у овом гоњењу, дужни су да поступе по захтеву јавног тужиоца.

Законик о кривичном поступку који је донет 2011. године, а почео са применом у свим надлежностима октобра 2013. године умногоме је променио улогу јавног тужиоца јер се и сам кривични поступак изменио и сада се одвија у три дела: претходни поступак, који се састоји од предистражне фазе, истражне фазе, фазе оптужења; затим главног дела, који се састоји од фазе припремања главног претреса, главног претреса и изрицања и објављивања пресуде; и дела поступка по правним лековима који се састоји од поступања по редовним и ванредним правним лековима. Јавни тужилац је добио најзначајнију улогу у претходном поступку јер целокупним претходним поступком руководи јавни тужилац, најчешће уз помоћ полиције или других државних органа или организација, те уз прикупљање потребних обавештења од грађана, тзв. „тужилачка истрага”.

Јавни тужилац руководи предистражним поступком. Јавни тужилац може наложити полицији да предузима одређене радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава. У току предистражног поступка јавни тужилац је овлашћен да од полиције преузме вршење радње коју је полиција на основу закона самостално предузела.

СТУДИЈА СЛУЧАЈА 1

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Незаконито складиштење опасног отпада откривеног у инспекцијском надзору

Министарство заштите животне средине

Инспекција за заштиту животне средине

Увод

Студија случаја се односи на незаконито складиштење веће количине опасног отпада откривеног у поступку инспекцијског надзора оператера извршеног 2015. и 2016. године на локацији у близини Смедерева.

Нормативни оквир

- ☞ Закон о управљању отпадом
- ☞ Закон о инспекцијском надзору
- ☞ Закон о општем управном поступку
- ☞ Закон о прекршајима
- ☞ Закон о привредним преступима
- ☞ Кривични законик

Поступак инспекцијског надзора покренут је пре примене Закона о инспекцијском надзору. Инспекцијски надзор вршен је над оператером који је обављао делатност складиштења опасног отпада, а није био уписан у одговарајући регистар који води надлежни орган министарства надлежног за послове заштите животне средине (нерегистровани субјекат).

Закон о инспекцијском надзору ступио је на снагу 29. априла 2015. године, а примењује се од 30. априла 2016. године, осим одредаба којима се уређују нерегистровани субјекти и поступање према нерегистрованим субјектима (од којих су се поједине примењивале од 30. јула 2015, а поједине од 30. септембра 2015. године).

Обележја прекршаја/
привредног преступа/
кривичног дела

У току инспекцијског надзора, републички инспектор за заштиту животне средине поднео је захтев за покретање прекршајног поступка, пријаву за привредни преступ и кривичну пријаву.

Обележја прекршаја, привредног преступа и кривичног дела:

➔ Захтев за покретање прекршајног поступка (2016)

- Прекршај правног и одговорног лица из члана 8, ставови 4 и 5 Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 90, став 1, тачка 1) у вези става 3 Закона о управљању отпадом за одговорно лице.
- Због тога што нису извршили испитивање отпада из сваког подземног резервоара у ком је ускладиштен отпад који према пореклу, саставу и карактеристикама може бити опасан, а у циљу класификације отпада и прибављања доказа о карактеризацији отпада у складу са Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Сл. гласник РС”, бр. 56/10) и о томе прибавили извештаје о испитивању отпада

издатих од стране овлашћене и акредитоване стручне организације за испитивање отпада, што је утврђено инспекцијском контролом у поступку контроле извршења допунског решења републичког инспектора за заштиту животне средине.

➔ Пријава за покретање поступка за учињен привредни преступ (2015)

- Привредни преступ правног и одговорног лица из члана 59, став 1 Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 88, став 1, тачка 15) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 88, став 1, тачка 15), а у вези става 3 Закона о управљању отпадом за одговорно лице.
- Због тога што су вршили транспорт опасног отпада индексног броја 13 02 05* (минерална нехлорована моторна уља, уља за мењаче и подмазивање) у количини од 7,66 тона и опасног отпада индексног броја 13 05 07* (одмах биоразградива моторна уља, уља за мењаче и подмазивање) у количини од 14,23 тоне и 14,34 тоне, аутоцистерном, без дозволе то јест решења министарства надлежног за послове заштите животне средине којим се одобрава транспорт опасног отпада и којим се утврђују услови поступања са опасним отпадом на начин који обезбеђује најмањи ризик по здравље људи и животну средину.
- Због тога што су у Смедереву у складишту за нафтне деривате складиштили опасан отпад индексног броја 13 02 05* (минерална нехлорована моторна уља, уља за мењаче и подмазивање) у количини од 7,66 тона и опасан отпад индексног броја 13 05 07* (одмах биоразградива моторна уља, уља за мењаче и подмазивање) у количини од 14,11 тона, 14,23 тоне и 14,34 тоне, без дозволе то јест решења министарства надлежног за послове заштите животне средине којим се одобрава складиштење опасног отпада на наведеној локацији и којим се утврђују услови поступања са опасним отпадом на начин који обезбеђује најмањи ризик по здравље људи и животну средину.

➔ Кривична пријава (2016)

- Кривично дело из члана 261, став 1 Кривичног законика (службено или одговорно лице које не предузме прописане мере заштите животне сре-

дине или не поступи по одлуци надлежног органа о предузимању мера заштите животне средине).

- Због тога што није поступио по налогу републичког инспектора за заштиту животне средине из 2015. године, те није у наложеном року са локације на којој му је забрањена делатност складиштења опасног отпада предао сав опасан и неопасан отпад и то: отпад индексног броја 13 05 08* - отпадни муљ из сепаратора у количини од око 215м³; отпад индексног броја 13 05 02*/13 05 07*, 13 05 02*, 13 05 07*, 13 08 99*, 13 05 08* - течни отпад у количини од око 65,8м³ и отпад индексног броја 10 03 28/10 03 99 - течни отпад из процеса ливења алуминијума у количини од око 43,1м³, оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом издате од надлежних органа, у складу са законом, чиме није поступио по одлуци надлежног органа о предузимању мера заштите животне средине.

Презентација случаја

Републичкој инспекцији за заштиту животне средине достављена је представка којом се захтевала провера кретања опасног отпада. Од стране републичких инспектора за заштиту животне средине извршен је истовремено координисан инспекцијски надзор:

- произвођача отпада са подручја у пчињском, јабланичком и нишавском округу;
- оператера за складиштење опасног отпада у Штубику;
- оператера чије је мобилно постројење лоцирано у Штубику, где је опасан отпад од произвођача отпада транспортован ради третмана у мобилном постројењу, а који је накнадно дислоциран у Смедерево ради складиштења у закупљеном простору.

Претходно прикупљене информације о оператеру који је преузимао опасан отпад ради третмана у мобилном постројењу и накнадно дислоцирао на другу локацију:

Оператер је у периоду од 2010. до 2013. године од стране надлежног министарства прибавио дозволу за сакупљање и транспорт опасног и неопасног отпада, дозволу

за складиштење опасног отпада у Шапцу и дозволу за третман опасног отпада у мобилном постројењу. Инспекцијским надзорима утврђено је да оператер не поступа у складу са условима утврђеним у издатој дозволи за складиштење опасног отпада у Шапцу. На предлог инспекције, оператеру је одузета дозвола за складиштење у Шапцу почетком 2014. године.

Презентација случаја приказује поступак инспекцијског надзора оператера који је опасан отпад преузимао ради третмана у мобилном постројењу и нетретирани отпад дислоцирао на другу локацију ради складиштења.

Републички инспектори за заштиту животне средине извршили су ванредни инспекцијски надзор оператера ради провере навода из представке о провери кретања опасног отпада. Предмет инспекцијског надзора била је контрола управљања отпадом у складу са Законом о управљању отпадом, подзаконским актима који регулишу наведену област и по условима из дозвола за управљање отпадом које оператер поседује. Том приликом је сачињен записник којим је утврђено следеће: „У току вршења надзора инспекторима је стављен на увид уговор о управљању отпадом закључен између произвођача отпада и оператера чији је предмет пружање услуга сакупљања, транспорта и трајног збрињавања отпада на локацији наручиоца у Врању за које извршилац поседује важеће дозволе и решења надлежног министарства, професионално људство и адекватну опрему. На основу закљученог уговора оператер је преузео од произвођача отпада отпадно моторно уље (индексног броја 13 02 05*) у количини од 7,66 тона, земљу контаминирану уљем (индексног броја 17 05 03*) у количини од 3,08 тона, земљу контаминирану емулзијом (индексног броја 17 05 03*) у количини од 0,88 тона, отпадне филтере контаминирани уљем (индексног броја 15 02 02*/16 01 07*) у количини од 1,44 тоне, металну амбалажу контаминирану битуменом, емулзијом и моторним уљем (индексног броја 15 01 10*) у количини од 20,32 тоне и отпадну емулзију из сепаратора (индексног броја 13 05 07*) у количини од 42,68 тона. Увидом у документа о кретању опасног отпада утврђено је да је један део опасног отпада ускладиштен код оператера у Штубику. Инспекторима за заштиту животне средине стављен је на увид и располагање уговор о складиштењу опасног отпада закључен између оператера у Штубику (складиштар) и оператера (власник) чији је предмет услуга складиштења опасног отпада од стране овлашћеног складиштара и плаћања услуга складиштења од стране власника опасног отпада за које складиштар има сва потребна решења и дозволе. Такође, уговором је дефинисано да се преузети опасан отпад преузима, складишти и чува на адреси оператера за складиштење опасног отпада у Штубику, према решењу о издавању дозволе за складиштење опасног отпада, издатог од стране министарства надлежног за послове заштите животне средине. Предметним уговором дефинисано

је да уговорене стране могу да раскину овај уговор писменим обавештењем другој страни са отказним роком од 1 (једног) месеца. По изјави лица присутног прегледу оператер не поседује писмено обавештење од стране складиштара којим се раскида горе наведени уговор. Инспекторима је стављен на увид и располагање уговор о третману и трајном збрињавању опасног отпада закључен између оператера за сакупљање и транспорт опасног отпада и оператера чији је предмет третман и трајно збрињавање опасног отпада за рачун наручиоца за које извршилац има дозволу за третман мобилним постројењем издату од стране надлежног министарства. По изјави лица присутног прегледу један део опасног отпада произвођача отпада збринут је на локацији у Штубику, а један део је ускладиштен у резервоарском простору у Смедереву. Такође по изјави лица присутног прегледу, од опасног отпада на локацији у Штубику нису само третирани филтери контаминирани уљем, док је сав течни отпад ускладиштен у резервоарима у Смедереву, о чему оператер не поседује документа о кретању опасног отпада са локације из Штубика на локацију у Смедереву. Инспекторима нису стављени на увид дневници рада који потврђују третман горе наведеног опасног отпада на локацији у Штубику”. Такође инспекцијским надзором утврђено је да оператер не поступа у складу са условима утврђеним у дозволи за третман опасног отпада у мобилном постројењу.

С обзиром да поједина документација није стављена инспекторима на увид у тренутку обављања инспекцијске контроле, јер се није налазила на месту вршења надзора, иста је захтевана у складу са одредбама Закона о државној управи. Предметним захтевом је наведено да ће се сматрати да оператер не поседује тражену документацију уколико је не достави у року дефинисаним захтевом.

У року, дефинисаном захтевом за доставу документације оператер је доставио тражену документацију. Контролом исте, утврђено је да је течни опасан отпад из Врања дислоциран са локације из Штубика и ускладиштен у резервоарски простор у Смедереву на основу увида у приложене отпремнице и документа о кретању опасног отпада. Закључен је уговор између закупца резервоарског простора (привредни субјекат 2) и закуподавца (привредни субјекат 1) чији је предмет издавање у закуп складишта за нафтне деривате укупне запремине од 2.200м³ које се налази у Смедереву. Уговор је закључен на неодређено време. Оператер поседује уговор о подзакупу закључен са закупцем резервоарског простора (привредни субјекат 2) о закупу 10 резервоара запремине по 120м³ на локацији магистрални пут М24, Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево, који ће се користити за складиштење неопасног и опасног отпада за шта је оператер у обавези да прибави неопходне дозволе и сагласности надлежних органа за обављање те врсте делатности. Уговор је закључен на одређено време од 10 година. Инспектору је стављена на увид и располагање

сагласност закуподавца (привредни субјекат 1) у којој изјављује да је сагласан са тим што је закупац резервоарског простора (привредни субјекат 2) дао у подзакуп резервоаре за складиштење неопасног и опасног отпада оператеру.

За делатност складиштења опасног и неопасног отпада на локацији у Смедереву оператер није прибавио дозволу, то јест решење министарства надлежног за послове заштите животне средине којим се одобрава складиштење опасног отпада на наведеној локацији и којим се утврђују услови поступања са опасним отпадом на начин који обезбеђује најмањи ризик по здравље људи и животну средину.

На основу утврђеног чињеничног стања, записником и на основу достављене документације по захтеву за доставу документације, републички инспектор за заштиту животне средине донео је решење оператеру као нерегистрованом субјекту у ком је тачком 1 диспозитива наређено да без одлагања, а најкасније у року од 8 дана од пријема овог решења, покрене поступак за прибављање измене и допуне решења о издавању дозволе за третман неопасног и опасног отпада у мобилном постројењу на територији Републике Србије, које је издало министарство надлежно за послове заштите животне средине, за вршење активности третмана неопасног и опасног отпада методама и технологијама у мобилном постројењу, које нису утврђене горе наведеним решењем. Тачком 2 диспозитива решења забрањено му је да врши активност третмана неопасног и опасног отпада, методама и технологијама које нису утврђене решењем о издавању дозволе за третман неопасног и опасног отпада у мобилном постројењу на територији Републике Србије, које је издало министарство надлежно за послове заштите животне средине, до испуњења за то прописаних услова. Тачком 3 диспозитива решења забрањено му је да обавља делатност складиштења опасног и неопасног отпада на локацији односно адреси коју је пријавио као седиште у Агенцији за привредне регистре, до испуњења за то прописаних услова. Тачком 4 диспозитива решења забрањено му је да обавља делатност складиштења опасног и неопасног отпада на локацији магистрални пут М24, Смедерво-Ковин, место Липе, Смедерево, до испуњења за то прописаних услова. Тачком 5 диспозитива решења наложено је да сав опасан и неопасан отпад ускладиштен на локацији магистрални пут М24 Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево, преда оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом издате од надлежних органа, у складу са законом и то у року од 30 дана од дана пријема решења. Тачком 6 диспозитива решења дефинисано је да забрана из тачке 2, 3 и 4 диспозитива овог решења траје све док оператер не прибави дозволе за управљање отпадом од стране надлежног органа. Тачком 7 диспозитива решења дефинисано је да забрана из тачке 2, 3 и 4 диспозитива овог решења престаје ако оператер одустане од даљег вршења активности из тачке 2 диспозитива овог решења и бављења делат-

ности из тачке 3 и 4 диспозитива овог решења, док је тачком 8 наведено да ће оператер обавестити републичку инспекцију за заштиту животне средине о извршењу овог решења и доставити доказ о поступању по тачки 1 диспозитива овог решења у року од 1 дана од истека рока дефинисаног у тачки 1 диспозитива овог решења. Такође, оператеру су посебним решењем наложене мере у циљу обезбеђења законитог поступања сагласно условима утврђеним у дозволи за третман опасног отпада у мобилном постројењу и утврђени рокови за извршење наложених мера.

Оператер је примио решења и на иста није изјавио жалбе у законом предвиђеном року.

Републички инспектор за заштиту животне средине поднео је надлежном Основном јавном тужилаштву предлог за покретање поступка за привредни преступ због тога што је оператер вршио транспорт и складиштио отпад на локацији за коју није поседовао дозволу за транспорт и складиштење опасног отпада.

Оператер је поднео молбу за продужење рока за извршење мере наложене тачком 5 диспозитива горе цитираног решења. Закључком републичког инспектора за заштиту животне средине одбијено је продужење рока за извршење наложене мере због тога што је молба поднета након истека рока одређеног решењем.

Контролни инспекцијски надзор извршен је на локацији складишта поред магистралног пута М24, Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево, на ком је ускладиштен опасан и неопасан отпад, у циљу контроле извршења мера наложених решењем. У току инспекцијске контроле утврђено је следеће: „На основу Дневне евиденције о отпаду оператера постројења за поновно искоришћење отпада и отпремница и признаница, може се констатовати да се на складишту налазе следеће врсте отпада: 13 02 05* (отпадни материјал из сепаратора уља и бензина) у количини од 7,66 тона, 13 05 07* (отпадни материјал из сепаратора уља и бензина) у количини од 14,11 тона, 14,23 тона и 14,34 тона) тј. укупно 42,68 тона, 10 03 28/10 03 99 (течни отпад из процеса ливења алуминијума) у количини од 24,9 тона и 13 05 08* (отпадни муљ из сепаратора) у количини од 301,2 тоне. Увидом на лицу места констатовано је да се у прва три резервоара гледано са десне стране од магистралног пута М24, налази опасан и неопасан отпад. По изјави лица присутног прегледу, директора оператера први десни резервоар је до врха пун отпадом, други око 30% запуњености, док је трећи резервоар запуњен у количини око 25%. По изјави лица присутног прегледу, директора оператера, побројано је 4 генератора од којих је преузимају ускладиштени отпад. Инспекторима су дати на увид само документи о кретању опасног отпада на основу којих је оператер преузимао отпад од једног гене-

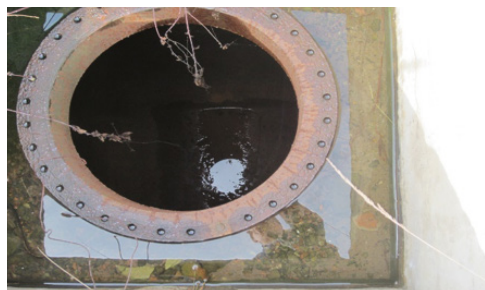
ратора отпада. На локацији је извршено мерење количине отпада у појединачним резервоарима помоћу цеви од алуминијума дужине 4 метра. Први резервоар гледано са десне стране од магистралног пута М24 пун је до врха, тј. ниво у резервоару је око 400 центиметара (око 215м³ тј. 193,5 тона), у другом резервоару ниво је износио 132 центиметра (око 65,8м³ тј. 59,22 тоне), док је у трећем резервоару ниво износио 94 центиметра (око 43,1м³ тј. око 43 тоне). Опасан и неопасан отпад ускладиштен у прва три резервоара гледано са десне стране означен је индексним бројевима, количином отпада и подацима о пореклу отпада. Подаци о количинама отпада/опасног отпада у резервоарима, а на основу обележених листи затечених на резервоарима су следећи: у првом резервоару ускладиштен је отпад индексног броја 13 05 08* - отпадни муљ из сепаратора у количини од 215 тона; у другом резервоару ускладиштен је отпад индексног броја 13 05 02*/13 05 07*, 13 05 02*, 13 05 07*, 13 08 99*, 13 05 08* - течни отпад у количини од 216,26 тона и у трећем резервоару ускладиштен је отпад индексног броја 10 03 28/10 03 99 - течни отпад из процеса ливења алуминијума у количини од 24,9 тона. Током надзора сачињене су и фотографије⁵ на лицу места”. (слике 1, 2, 3 и 4)

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

5 Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

Републички инспектор за заштиту животне средине поднео је надлежном Основном јавном тужилаштву кривичну пријаву против директора оператера због тога што није поступио по налогу из решења републичког инспектора за заштиту животне средине, те није по истеку рока од тридесет дана са локације складишта закуподавца, место Липе, Смедерево, које се налази са десне стране магистралног пута М24, Смедерево-Ковин, на ком му је забрањена делатност складиштења опасног отпада, предао сав опасан и неопасан отпад и то: отпад индексног броја 13 05 08* - отпадни муљ из сепаратора у количини од око 215м³; отпад индексног броја 13 05 02*/13 05 07*, 13 05 02*, 13 05 07*, 13 08 99*, 13 05 08* - течни отпад у количини од око 65,8м³ и отпад индексног броја 10 03 28/10 03 99 - течни отпад из процеса ливења алуминијума у количини од око 43,1м³, оператерима који поседују одговарајуће дозволе за управљање отпадом издате од надлежних органа, у складу са законом.

Такође, надлежном Основном јавном тужилаштву достављена је информација о неслагању количина опасног отпада на основу документације и увида на лицу места на складишту закуподавца, место Липе, Смедерево, како би се покренуо кривични поступак по другим основама против директора оператера стављањем захтева за спровођење истраге, због тога што се на локацији складишта закуподавца, место Липе, Смедерево, налазила знатно мања количина опасног отпада (око 252,72 тоне) него она која је наведена у документацији (око 351,54 тона), тако да је постојала основана сумња да је опасан отпад који недостаје на складишту (око 98,82 тоне) завршио у животnoj средини или је исти продат на тржишту као гориво или енергент, а инспекцији нису стављени докази на увид који би потврдили да је опасан отпад предат оператерима који поседују дозволе за управљање том врстом отпада.

С обзиром на утврђено чињенично стање у контролном инспекцијском надзору и обавезе власника отпада садржане у одредбама Закона о управљању отпадом, републички инспектор за заштиту животне средине донео је допунско решење оператеру.

Допунским решењем констатовано је тачком I да је оператеру забрањено обављање делатности и вршење активности до испуњења прописаних услова и наложено отклањање откривене незаконитости, а да републички инспектор за заштиту животне средине по питању које није обухватио решењем из става I ове тачке, доноси допунско решење којим налаже отклањање друге откривене незаконитости. Тачком II, подтачком I диспозитива горе наведеног допунског решења наложено је оператеру да изврши испитивање отпада из сваког резервоара у ком је отпад ускладиштен на локацији магистрални пут М24, Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево (испитивање отпада из става I ове тачке извршиће се ради класификације отпада и прибављања доказа о карактеризацији отпада у складу са Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада и то у року од 20 дана од дана

пријема решења. Подтачком 2 решења обавезује се оператер да испитивање отпада из подтачке 1 диспозитива овог решења изврши путем овлашћене стручне организације за испитивање отпада. Подтачком 3 обавезује се оператер да обавести републичког инспектора за заштиту животне средине о датуму узорковања отпада наведеног у подтачки 1 диспозитива овог решења и то у року од 1 (једног) дана пре узорковања отпада, док се подтачком 4 обавезује горе наведени оператер да доказ о поступању по подтачки 1 диспозитива овог решења достави надлежном републичком инспектору за заштиту животне средине и то у року од 1 (једног) дана по истеку рока дефинисаног у подтачки 1 диспозитива овог решења.

Оператер је примио допунско решење и на исто изјавио жалбу. Изјављена жалба на решење није одлагала извршење.

Републички инспектор за заштиту животне средине извршио је контролни инспекцијски надзор оператера у циљу контроле извршења допунског решења. У току инспекцијске контроле утврђено је следеће: „У складу са тачком II, подтачком 1 допунског решења републичког инспектора за заштиту животне средине оператер није поступио у року утврђеним решењем и није извршио испитивање отпада путем овлашћене стручне организације за испитивање отпада из сваког резервоара у ком је отпад ускладиштен на локацији магистрални пут М24 Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево”.

Такође, уједно је извршен и контролни инспекцијски надзор оператера ради контроле извршења мера наложених решењем а у циљу обезбеђења законитог поступања оператера сагласно условима утврђеним у дозволи за третман опасног отпада у мобилном постројењу. Инспекцијским надзором утврђено је да оператер није поступио по наложеним мерама у дефинисаном року. Републички инспектор за заштиту животне средине је на основу сачињеног записника упутио министарству надлежном за послове заштите животне средине предлог за одузимање дозволе за третман опасног отпада у мобилном постројењу оператеру с обзиром да није поступио по налогу републичког инспектора за заштиту животне средине у утврђеном року.

На основу чињеница утврђених у контролном инспекцијском надзору допунског решења, републички инспектор за заштиту животне средине донео је оператеру закључак о дозволи извршења решења. Закључком је наложено извршенику да у року од 20 (двадесет) дана од дана пријема овог закључка, изврши испитивање отпада из сваког резервоара у ком је отпад ускладиштен на локацији магистрални пут М24 Смедерево-Ковин, место Липе, Смедерево, а да ће се испитивање отпада извршити ради класификације отпада и прибављања доказа о карактериза-

цији отпада у складу са Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада. Закључком је такође дефинисано да је испитивање отпада потребно извршити путем овлашћене стручне организације за испитивање отпада, да се 1 (један) дан пре узорковања отпада, обавести републички инспектор за заштиту животне средине, Министарство пољопривреде и заштите животне средине о датуму узорковања отпада, као и да се извештај о испитивању отпада достави републичком инспектору за заштиту животне средине.

С обзиром да оператер није извршио испитивање отпада и прибавио извештаје о испитивању отпада у року утврђеним допунским решењем, поднет је захтев за покретање прекршајног поступка пред надлежним прекршајним судом од стране републичког инспектора за заштиту животне средине.

Поступајући по горе наведеном закључку, оператер (извршеник) је прибавио Извештај о испитивању за отпад из резервоара бр. 9 (индексни број 16 07 08*) за потребе третмана; за отпад из резервоара бр. 8 (индексни број 16 07 08*) за потребе третмана; за отпад из резервоара бр. 7 (индексни број 16 07 08*) за потребе третмана израђен од стране овлашћене стручне организације и доставио на увид електронском поштом, поступајућем инспектору.

Надлежни прекршајни суд је осудио окривљено правно лице оператера на новчану казну у износу од 500.000,00 динара, а одговорно лице оператера новчаном казном у износу од 25.000,00 динара због тога што није извршено испитивање отпада и нису прибављени извештаји о испитивању отпада у року утврђеним решењем.

Пријава за привредни преступ је процесуирана подизањем оптужног предлога, а пред надлежним Привредним судом води се привредно казнени поступак.

Надлежно Основно јавно тужилаштво доставило је обавештење да је решењем одбацило кривичну пријаву поднету против одговорног лица оператера јер је осумњичени извршио плаћање новчаног износа у хуманитарне сврхе, а поводом наредбе о одложеном кривичном гоњењу.

Министарство заштите животне средине донело је решење да се одузима дозвола за третман опасног отпада у мобилном постројењу коју је издало надлежно министарство заштите животне средине оператеру. Такође, оператеру је забрањен даљи пријем отпада у мобилно постројење и изречена му је обавеза о примени мера старања о постројењу након престанка рада постројења и обављања активности које су прописане дозволом и предвиђене Планом за затварање постројења за управљање отпадом.

Накнадним увидом у податке Регистра привредних субјеката Агенције за привредне регистре, утврђено је да је Агенција за привредне регистре почетком 2017. године усвојила промену података код надзираног оператора и то: промену пословног имена, промену седишта привредног друштва и промену законског заступника и избрисала све пословне податке надзираног оператора.

С обзиром да је дошло до промене пословног имена, седишта привредног друштва и законског заступника надзираног оператора у Регистру привредних субјеката Агенције за привредне регистре, у другом оператора, републички инспектор за заштиту животне средине је окончао предмет према горе надзираном оператору.

Предметни отпад до данас није збринут.

Изазови

- ▶ Сарадња Основног јавног тужилаштва и републичке инспекције за заштиту животне средине у циљу пружања потребних знања из области управљања отпадом.
- ▶ Основана сумња да је опасан отпад који недостаје на складишту завршио у животној средини или је исти продат као гориво или енергент.
- ▶ Примењен институт одлагања кривичног гоњења.
- ▶ Средства за управна извршења решења републичке инспекције за заштиту животне средине, с обзиром на високе трошкове збрињавања опасног отпада (испитивање отпада, сакупљање, транспорт, складиштење, третман односно извоз отпада).
- ▶ Дугорочни негативни ефекти на животну средину и будуће генерације, који се не могу увек предвидети.
- ▶ Мере предузете од свих органа који су учествовали у поступку, а опасан отпад до данас није збринут.
- ▶ Недореченост законског прописа из области управљања отпадом.

СТУДИЈА СЛУЧАЈА 2

ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР

Незаконито складиштење опасног отпада од стране физичког лица и незаконит транспорт опасног отпада од стране оператора у поступку збрињавања

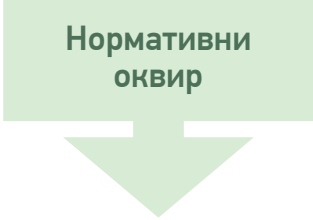
Министарство заштите животне средине
Инспекција за заштиту животне средине

Увод

Студија случаја из 2017. године која се односи на незаконито складиштење опасног отпада од стране физичког лица и незаконит транспорт опасног отпада од стране оператора у поступку збрињавања на територији општине Петровац на Млави.

Нормативни оквир

- ☞ Закон о управљању отпадом
- ☞ Закон о инспекцијском надзору
- ☞ Закон о општем управном поступку
- ☞ Закон о прекршајима
- ☞ Закон о привредним преступима
- ☞ Кривични законик

Поступак инспекцијског надзора вршен је након ступања на снагу Закона о инспекцијском надзору, којим су уређене садржина, врсте, облици и поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор.

Обележја прекршаја/
привредног преступа/
кривичног дела

У току инспекцијског надзора, републички инспектор за заштиту животне средине поднео је против физичких лица два захтева за покретање прекршајног поступка и кривичну пријаву.

Обележја прекршаја и кривичног дела:

➔ Захтев за покретање прекршајног поступка (2017)

- Прекршај физичког лица из члана 26, став 1, тачке 2), 6) и 7) Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 5 и став 1, тачка 3) истог закона.
- Због тога што је утврђено да отпад - бурад са материјом коју је хтео да одбаци, није предао лицу које је овлашћено за управљање отпадом, није прибавио извештај о испитивању отпада и није га складиштио на начин који не утиче на здравље људи и животну средину, него га је одложио делом на градску депонију, делом у двориште физичког лица, делом на парцелу привредног субјекта, а једно буре у магацин, све у Петровцу на Млави.

➔ Захтев за покретање прекршајног поступка (2017)

- Прекршај правног и одговорног лица из члана 28, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом, што је кажњиво по члану 90, став 1, тачка 4) Закона о управљању отпадом за правно лице и члану 90, став 1, тачка 4) у вези става

3 Закона о управљању отпадом за одговорно лице.

- Због тога што нису обављали транспорт у складу са дозволом за превоз отпада.

➔ Кривична пријава (2018)

- Кривично дело из члана 266, став 1 Кривичног законика (уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја).
- Због тога што је утврђено да је у селу Забрђе, на потезу званом „Љубеновац”, на својој парцели, противно Закону о управљању отпадом физичко лице складиштило опасан отпад смештен у 9 пластичних буради и три пластична канистера за које је именовани изјавио да је део опасног отпада који је добио од физичког лица.

Презентација случаја

На градском сметлишту у Петровцу на Млави радници Јавно комуналног предузећа приликом распрострањања смећа пронашли су одложен већи број буради са непознатим садржајем и непријатног мириса. О догађају је обавештен руководиоца општинске инспекције, који је одмах са општинским инспектором за заштиту животне средине изашао на лице места. Општински инспектор за заштиту животне средине сачинио је службене белешке, фотографисана (слике 1, 2 и 3) су пронађена и одложена бурад, обавештена је надлежна полицијска станица и републичка инспекција за заштиту животне средине. Пронађено је укупно 11 металних и пластичних буради са непознатим садржајем, која су била неравномерно распоређена на градском сметлишту, под слојем комуналног отпада и оборена на земљу. Такође, пронађено је још 28 буради у дворишту породичне куће физичког лица у Петровцу на Млави (слике 4, 5 и 6), 10 буради на ливади у близини Лопушњачког пута и 1 буре у магацину предузећа у стечају у Петровцу на Млави. Од стране припадника Полицијске станице извршен је форензички преглед локација на којима су пронађена бурад и утврђено је које је физичко лице одложило бурад.

Локација градског сметлишта у Петровцу на Млави⁶

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Локација код физичког лица у Петровцу на Млави⁷

Слика 4

Слика 5

Слика 6

6 Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

7 Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

На основу информација добијених од општинске инспекције за заштиту животне средине и полиције извршен је ванредни инспекцијски надзор од стране републичког инспектора за заштиту животне средине код физичког лица, на адреси на којој очигледно привремено борави. Том приликом сачињен је записник којим је утврђено да је физичко лице, новембра прошле године без новчане надокнаде од аутопревозника из Панчева, преузело 20-ак палета са по 3-4 бурета са ђубривом и да је, када је садржина буради почела да смрди хтео да одбаци бурад, те је део одвезао на градску депонију на Добрњском путу, а део код другог физичког лица. На основу утврђеног чињеничног стања у поступку ванредног инспекцијског надзора, републички инспектор за заштиту животне средине наложио је мере за отклањање незаконитости и то да се у року од 10 дана изврши класификација отпада и прибави доказ о карактеризацији отпада, као и да се након консултација са ПУ Пожаревац, ПС Петровац на Млави која је издала потврду о привремено одузетим предметима, одреди рок у ком би се физичком лицу одобрило да отпад ускладишти на начин који не утиче на здравље људи и животну средину и обезбеде услови да не дође до мешања различитих врста отпада и изливања. На основу утврђеног чињеничног стања поднет је захтев за покретање прекршајног поступка против физичког лица надлежном Прекршајном суду због тога што за отпад није прибавио извештај о испитивању отпада, није га предао лицу које је овлашћено за управљање отпадом и није га ускладиштио на начин који не утиче на здравље људи и животну средину. Због учесталих жалби грађана на непријатне мирисе, у договору са полицијом, физичком лицу одобрено је да сав затечени отпад привремено ускладишти у две просторије у магацину предузећа у стечају у Петровцу на Млави.

ПУ Пожаревац, ПС Петровац на Млави извршила је печатење просторија у магацину предузећа у стечају у ком је привремено ускладиштен отпад, а од стране Основног јавног тужилаштва издат је налог за вештачење. Узорковање садржине буради по налогу Основног јавног тужилаштва извршила је стручна организација овлашћена за узорковање и карактеризацију отпада према обиму испитивања за коју је акредитована. Контролним инспекцијским надзором у погледу контроле извршења мера наложених записником утврђено је да физичко лице није извршило класификацију отпада и није прибавило доказе о карактеризацији отпада. Том приликом од стране физичког лица стављена је примедба да се не ради о отпаду већ о инсектициду. Након добијања примедби сачињена је допуна записника о инспекцијском надзору, у ком републички инспектор за заштиту животне средине остаје при чињеници да се ради о отпаду, јер нису пружени релевантни докази који упућују на инсектицид. Упућена је замолница Покрајинском секретаријату за урбанизам и заштиту животне средине, Сектору за инспекцијске послове за вршење инспек-

цијског надзора привредног субјекта у Вршцу из разлога надзора произвођача отпада на који су упућивали подаци наведени на металном бурету ускладиштеном у магацину предузећа у стечају. По достављању обавештења од стране Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, Сектора за инспекцијске послове, достављена је информација ПУ Пожаревац, ПС Петровац на Млави, о опасном отпаду затеченом у магацину предузећа у стечају у Петровцу на Млави.

Председник општине Петровац на Млави донео је Одлуку о проглашењу ванредне ситуације на делу територије Петровац на Млави у насељеном месту Петровац на Млави у непосредној околини бившег предузећа у стечају, због лагеровања одређених супстанци које могу утицати на квалитет живота локалног становништва и наступања штете по животну средину. Основно јавно тужилаштво Петровац на Млави донело је наредбу којом се оператеру који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада, наређује превоз, транспорт, трајно збрињавање 50 буради у којима се налазила супстанца угљоводоника киселог карактера, непријатног мириса, која утиче на квалитет живота локалног становништва и представља опасан отпад, а што се потврђује из извештаја о испитивању. Наредбом је дефинисано да ће исту спровести оператер који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада у пратњи ОСЛ Полицијске управе Пожаревац, Полицијске станице Петровац, док ће преузимању опасног отпада присуствовати овлашћени радник ПС Петровац и представник Општинске управе Петровац на Млави. Трошкови превоза падали су на терет буџетских средстава Општине Петровац на Млави. С обзиром на топло време, као и да ускладиштен опасан отпад представља опасност по животну средину и здравље људи, јер се велики број грађана општине Петровац на Млави жалио на несносне непријатне мирисе од којих имају мучнину и повраћање, наредба Основног јавног тужилаштва требало је да се изврши што хитније, а најкасније у року од 2 дана од дана њеног доношења. Општина Петровац на Млави закључила је уговор о преузимању, транспорту, складиштењу и трајном збрињавању опасног отпада са оператером који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада издату од стране министарства надлежног за послове заштите животне средине.

По обавештењу припадника ПС Петровац да ће се вршити преузимање опасног отпада по наредби Основног јавног тужилаштва од стране оператера који поседује дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада, републички инспектор за заштиту животне средине присуствовао је утовару опасног отпада (слике 7 и 8) и истовремено је извршио надзор над претоваром опасног отпада и услова прописаних дозволом за сакупљање и транспорт опасног отпада. О извршеном надзору републички инспектор сачинио је службену белешку, којом је констатовано

да су утовар опасног отпада вршили радници Јавно комуналног предузећа помоћу механизације у власништву Јавно комуналног предузећа, а да радници нису имали заштитну одећу, као и да исти нису били стручно оспособљени за руковање, учествовање у припреми и утовару опасног отпада. Такође, службеном белешком је утврђено да утоварена бурад нису била обележена а да камион и приколица нису били опремљени одговарајућим средствима и опремом за санирање евентуалне штете која би могла настати при претовару течног опасног отпада.

Утовар опасног отпада на локацији предузећа у стечају у Петровцу на Млави⁸

Слика 7

Слика 8

Републички инспектор за заштиту животне средине на основу утврђеног чињеничног стања при утовару опасног отпада поднео је захтев за покретање прекршајног поступка против оператора надлежном Прекршајном суду, због тога што нису обављали транспорт у складу са дозволом за превоз отпада, као што је прописано чланом 28 Закона о управљању отпадом. Како је оператор по налогу Основног јавног тужилаштва требало да опасни отпад транспортује до оператора у Београду који поседује дозволу за складиштење и третман те врсте опасног отпада на основу закљученог уговора и документа о кретању опасног отпада и претходног обавештења о кретању, републички инспектор је био присутан доласку камиона на локацији оператора у Београду.

Оператер у Београду одбио је пријем опасног отпада након увида и констатоване немогућности третмана. Републички инспектор за заштиту животне средине дао је усмено решење оператеру за сакупљање и транспорт опасног отпада за враћање опасног отпада пошиљаоцу, тј. Основном јавном тужилаштву у Петровцу на Млави које се у документу о кретању опасног отпада декларисало као власник отпада.

8 Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

Основно јавно тужилаштво обавештено је о одбијању пријема отпада и враћања истог у Петровац, а од оператора је захтевало да пронађе адекватно решење за збрињавање. Следећег дана оператор је покушао да преда опасни отпад оператору за третман опасног отпада у Трстенику, који такође није примио отпад на третман. Истог дана, камион са опасним отпадом из Трстеника стигао је у Барич, у круг некадашњег предузећа, где је паркиран у току вечерњих сати, о чему је оператор обавестио Сектор за ванредне ситуације. Републички инспектор за заштиту животне средине обавештен је тек сутрадан од стране оператора о локацији паркираног камиона у Баричу. Изласком на лице места и након увида и фотографисања, републички инспектор за заштиту животне средине донео је оператору за сакупљање и транспорт опасног отпада усмено решење којим му забрањује складиштење отпада на камиону полуприколици на локацији у Баричу и наређује да у року од 24 часа отпад транспортује до постројења које има дозволу за управљање отпадом, јер локација на којој је паркирана полуприколица са отпадом не испуњава техничке услове за складиштење отпада нити поседује дозволу за складиштење отпада. Контрола наложених мера и изречене забране извршена је сутрадан од стране републичког инспектора за заштиту животне средине и том приликом је утврђено да је оператор за сакупљање и транспорт опасног отпада поступио по поменутом решењу републичког инспектора за заштиту животне средине, односно извршио је транспорт и предају предметног отпада овлашћеном оператору из Београда где је отпад уз присуство републичке инспекције за заштиту животне средине истоварен, измерен (7,26 тона) и привремено ускладиштен до поступка трајног збрињавања. Инспекцијски надзор оператора за сакупљање и транспорт опасног отпада извршен је без налога за инспекцијски надзор и обавештења због спречавања непосредне опасности по здравље људи и животну средину, а о утврђеном чињеничном стању сачињен је записник о инспекцијском надзору.

Републички инспектор за заштиту животне средине је на основу сачињеног записника упутио Министарству заштите животне средине предлог за одузимање дозволе оператору за сакупљање и транспорт опасног отпада, с обзиром да оператор није поступао у складу са условима утврђеним у издатој дозволи за сакупљање и транспорт опасног отпада.

Основно јавно тужилаштво у Петровцу на Млави поднело је Основном суду у Петровцу на Млави на основу Законика о кривичном поступку оптужни предлог против два окривљена физичка лица због основане сумње да су извршила кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика.

Основни суд у Петровцу на Млави, две недеље након подношења оптужног предлога, донео је пресуду којом је осудио оба физичка лица. Првоокривљени је осуђен казном затвора у трајању од 7 месеци (у коју му се урачунава и време проведено у притвору до доношења пресуде) и новчаном казном у износу од 60.000 динара. Другоокривљеном је изречена условна осуда тако што се утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци неће извршити уколико окривљени у року од 2 године од дана правоснажности пресуде не изврши ново кривично дело и новчана казна у износу од 60.000 динара. Основни суд у Петровцу на Млави обавезао је окривљене да оштећеној Општини Петровац на Млави на име надокнаде штете плате 857.099,04 динара у року од 2 месеца од дана правоснажности пресуде, под претњом принудног извршења.

Прекршајни суд у Пожаревцу обуставио је прекршајни поступак против физичког лица због тога што за отпад није прибавио извештај о испитивању отпада, није га предао лицу које је овлашћено за управљање отпадом и није га складиштио на начин који не утиче на здравље људи и животну средину чиме би учинио прекршај из члана 90, став 5 у вези са ставом 1, тачка 3) Закона о управљању отпадом, јер се радило о пресуђеној ствари и за исту радњу је кажњен у кривичном поступку.

Министарство заштите животне средине донело је решење да се одузима дозвола за сакупљање и транспорт опасног отпада на територији Републике Србије, коју је издало надлежно министарство заштите животне средине оператеру за сакупљање и транспорт опасног отпада. Такође, оператеру је забрањено даље преузимање отпада и изречена му је обавеза о примени обавезне мере заштите животне средине, здравља људи и материјалних добара по престанку рада и обављања активности управљања отпадом.

Прекршајни суд у Пожаревцу донео је пресуду оператеру за сакупљање и транспорт опасног отпада да је одговоран што није обављао транспорт у складу са дозволом за превоз отпада, као што је прописано чланом 28, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом, чиме је учињен прекршај из члана 90, став 1, тачка 4) и члана 90, став 3 у вези става 1, тачка 4) истог закона и изрекао му опомену.

Крајем исте године, Дирекција полиције, ПУ Пожаревац доставила је Министарству заштите животне средине, Сектору за надзор и предострожност у животној средини, информацију да је дежурној служби ПС Петровац на Млави пријављено да је у атару села Забрђе у потезу званом „Љубеновац” пронађено 9 пластичних буради прекривених цирадом и да се у њиховој близини осећа непријатан мирис. Поступајући по допису Дирекције полиције, ПУ Пожаревац, републички инспек-

тор за заштиту животне средине у ПС Петровац, на основу стављене документације на увид и дате изјаве физичког лица (другоокривљени по пресуди Основног суда у Петровцу на Млави) изрекао је физичком лицу усмено решење у циљу предузимања хитних мера ради спречавања или отклањања непосредне опасности по живот и здравље људи и животну средину о чему је сачинио службену белешку. Физичком лицу (другоокривљени) наложено је да отпад у 9 буради и 3 канистера на локацији „Љубеновац” у атару села Забрђе, привремено ускладишти на начин који не угиче на здравље луди и животну средину и обезбеди услове да не дође до мешања различитих врста отпада и изливања; да садржаје 9 буради и 3 канистера који се тренутно налазе на локацији „Љубеновац” изврши класификацију отпада и прибави доказе о карактеризацији отпада преко за то овлашћених организација, као и да предметни отпад преда правном лицу или предузетнику које је овлашћено за управљање том врстом отпада. На основу изјаве физичког лица претпостављено је да се ради о бурадима са отпадом која су слична бурадима са отпадом које је физичко лице (првоокривљени по пресуди Основног суда у Петровцу на Млави) већ раније одложило на сметлиште и у двориште породичне куће физичког лица (другоокривљеног) у Петровцу на Млави. Републички инспектор за заштиту животне средине донео је писано решење физичком лицу (другоокривљеном) о наложеним мерама усменим решењем. Контролним инспекцијским надзором у погледу контроле извршења мера наложених решењем, републички инспектор за заштиту животне средине је утврдио да је физичко лице под надзором полиције пребацило отпад са локације „Љубеновац” у кућу свог покојног ујака у Забрђу у којој нико не живи, а отпад је привремено ускладиштен у штали, која је закључана и запечаћена од стране полицијских службеника, о чему је издата и потврда. Физичко лице није поступило по осталим наложеним мерама из решења републичког инспектора за заштиту животне средине. Републички инспектор за заштиту животне средине на основу утврђеног чињеничног стања поднео је против физичког лица кривичну пријаву надлежном Основном јавном тужилаштву у Петровцу на Млави, због основане сумње да је извршио кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика. Основни суд у Петровцу на Млави, девет месеци након подношења кривичне пријаве, донео је пресуду којом је осудио физичко лице (другоокривљеног) и изрекао му условну осуду тако што се утврђена казна затвора у трајању од 8 месеци неће извршити уколико окривљени у року од 3 месеца од дана правоснажности пресуде предметни отпад преда правном лицу или предузетнику које је овлашћено за управљање том врстом отпада и изрекао новчану казну у износу од 60.000 динара.

Предметни отпад до данас није збринут.

Изазови

- ▶ Низак ниво еколошке свести код грађана, с обзиром да су преузимали опасан отпад од Н. Н. лица као производ, без релевантних доказа који то потврђују.
- ▶ Порекло опасног отпада, с обзиром да за овај отпад није постајала никаква документација предвиђена прописима.
- ▶ Сарадња Основног јавног тужилаштва и републичке инспекције за заштиту животне средине у циљу пружања потребних знања из области управљања отпадом.
- ▶ Средства за управно извршење решења републичке инспекције за заштиту животне средине, с обзиром на високе трошкове збрињавања опасног отпада (испитивање отпада, сакупљање, транспорт, складиштење, третман односно извоз отпада).
- ▶ Овлашћења републичке инспекције за заштиту животне средине за ситуације незаконитог управљања опасним отпадом када то захтева хитност поступка.
- ▶ Квалитет збрињавања опасног отпада од стране ангажованог оператера за сакупљање и транспорт опасног отпада.
- ▶ Недореченост законског прописа из области управљања отпадом.
- ▶ Теже последице по здравље људи и животну средину могу да наступе и после више година.
- ▶ Мере предузете од свих органа који су учествовали у поступку, а део опасног отпада до данас није збринут.

СТУДИЈА СЛУЧАЈА 3

КРИВИЧНА ПРИЈАВА

Незаконито складиштење опасног отпада

Основно јавно тужилаштво у Панчеву
Јелена Самуилов, заменик јавног тужиоца

Увод

Сваки отпад је опасан по околину, по здравље и живот људи, из ког разлога његово одлагање, складиштење и збрињавање мора да се ради по строгим процедурама и уз строго поштовање прописа, а у погледу опасног отпада та опасност је енормно већа и озбиљнија. Република Србија је то препознала као велики проблем и решавању тог проблема се приступило

озбиљно, првенствено кроз законску регулативу, изменом Кривичног законика још 2006. године и прописивањем кривичних дела, али и усвајањем низа закона из области екологије током 2010. године, као и њиховим усавршавањем кроз измене и допуне, те доношењем одговарајућих подзаконских аката током последњих година.

Улога тужилаштва, као органа који по службеној дужности гони за кривична дела, у овој области је незаменљива, посебно имајући у виду све већи проблем односно све већи број поступака против оних који не поштују законску регулативу у погледу поступања са опасним отпадом, иако многи од њих за своју основну делатност имају складиштење отпада или опасног отпада, што је и у конкретном догађају био случај.

Нормативни оквир

- ☞ Законик о кривичном поступку
- ☞ Кривични законик
- ☞ Закон о управљању отпадом

Обележја прекршаја/ привредног преступа/ кривичног дела

Кривично дело Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266 Кривичног законика. Реч је о кривичном делу које се најчешће појављује када је у питању непрописно поступање са опасним отпадом, а дело је прописано као кривично дело са бланкетном нормом, те је потребно да је поступање учиниоца супротно неком другом пропису, а то је најчешће Закон о управљању отпадом и Закон о заштити животне средине. Основни облик овог кривичног дела се састоји у уношењу у Србију радиоактивних или других опасних материја, као и њихово превозење, складиштење, сакупљање одлагање или прерађивање. Тежи облик овог дела се састоји у омогућавању вршења дела из става 1 овог члана, али злоупотребом службеног положаја, а дело је могуће вршити не само чињењем него и нечињењем односно пропуштањем.

Извршилац овог дела је службено лице, односно онај ко може за ово дело искористити свој службени положај. Оба облика овог кривичног дела могу се извршити само са умишљајем. Омогућавање уношења мора бити супротно прописима, а може се извршити и пропуштањем од стране службеног лица које није предузело одређене мере предвиђене законским или подзаконским актом, нпр. да забрани увоз, превоз или прераду или на други начин омогући да неко супротно прописима складишти опасне материје или опасан отпад. Најтежи облик је организовање основног облика овог кривичног дела.

Презентација случаја

Полиција је открила да се на три локације налази велика количина опасног отпада. С тим у вези је ОЈТ-у стављен предлог да од судије за претходни поступак Основног суда предложи издавање наредбе за претрес на све три локације, те је судија издао наредбу за претрес стана и других просторија на све три локације. Испоставило се да локације, као и куће односно друге просторије на тим локацијама припадају власнику предузећа који је имао дозволе за поступање са отпадом као и члановима његове породице, а отпад се налазио не само унутар кућа и просторија, већ и на отвореном на плацевима, у оквиру стамбеног насеља где су и друге куће. Уочено је и да се слободно крећу кокошке и друге домаће животиње из суседства, као и да људи живе у суседству. Приликом претресања извршен је увиђај од стране полиције, јавног тужиоца, а увиђају су присуствовали и стручњаци из градског Завода за јавно здравље који су узорковали материје нађене на овим локацијама. Такође су били присутни и инспектори заштите животне средине на лицу места који нису вршили инспекцијски надзор.

Након узорковања од стране ОЈТ наређено је вештачење материја које су нађене на лицу места на отвореном простору, у стамбеним јединицама и помоћним просторијама.

Осумњичени је имао интегралну дозволу за сакупљање и транспорт опасног отпада и третман опасног отпада у мобилном постројењу на територији Републике Србије издату од стране надлежног министарства, али није имао дозволу за складиштење опасног отпада на локацијама на којима је отпад пронађен нити је требало да третира тај отпад на овим локацијама имајући у виду да на овим локацијама није постојала дозвола за складиштење опасног отпада.

Извршеним вештачењем је утврђено да окривљени на све три локације складишти око 77.100 килограма и 7.700 литара опасног отпада, и то:

- рабљена мешана уља у количини од око 400 литара;
- истрошене филтере од уља и горива у количини од око 100 килограма;
- отпадне контаминиране крпе у количини од око 500 килограма;
- отпадну течност непознатог порекла у количини од 5.600 литара;

- зауљено земљиште у количини од око 12.000 килограма;
- отпад на бази мазута у количини од 60.000 килограма;
- отпадну емулзију помешану са уљем у количини од око 2.000 килограма;
- рабљена мешана уља у количини од око 1.700 литара и
- зауљени песак помешан са апсорбентом у количини од око 2.500 килограма, а који представљају опасан отпад због генеричке форме и порекла.

Фотографије⁹ (слике 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8) са дела локација где је отпад пронађен.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

⁹ Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Слика 8

Након завршеног увиђаја и прикупљених доказа поднета је Основном јавном тужилаштву кривична пријава, након пријема исте и опсервације од стране тужиоца позван је осумњичени власник предузећа чији је отпад затечен на овим просторима да изнесе своју одбрану пред ОЈТ односно да буде саслушан у својству осумњиченог. Имајући у виду да већ приликом претресања и увиђаја ово лице није било доступно државним органима, позиви су се враћали неуручени, те су и наредбе за довођење у ОЈТ биле нереализоване од стране ПУ Панчево, али је предузето све што Законик о кривичном поступку предвиђа за обезбеђење осумњиченог у поступку.

Код оваквог стања ствари, стављен је предлог судији за претходни поступак да се према осумњиченом одреди притвор и распише потерница што је судија за претходни поступак и учинио, те донео решење о одређивању притвора и наредбу за

расписивање потернице према осумњиченом, након чега је ОЈТ од судије за претходни поступак захтевало да у смислу члана 300, став 6 ЗКП-а одобри испитивање сведока с обзиром да је осумњичени недоступан државним органима. На овај начин је обезбеђено да се предузимају доказне радње од стране тужиоца без обзира на то што је осумњичени недоступан државним органима.

Након испитивања сведока пред ОЈТ и на основу свих прикупљених доказа поднет је Основном суду оптужни предлог против окривљеног за кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика, а као бланкетна норма која је повређена означен је члан 59 Закона о управљању отпадом, затражена је затворска казна и мера безбедности одузимање предмета и подразумевано њихово уништење након правоснажности пресуде. С обзиром да окривљени и даље није био доступан државним органима, већу судија из члана 21, став 4 ЗКП-а, предложено је суђење у одсуству окривљеног, све у циљу несметаног вођења кривичног поступка, а ово веће судија је, имајући у виду озбиљност предмета и друштвену опасност кривичног дела, суђење у одсуству и дозволило.

Након тога, у току овог поступка окривљени је ухапшен у Републици Румунији и изручен Србији, те је суђење почело изнова у присуству окривљеног и завршено је правоснажном пресудом којом је окривљени оглашен кривим за кривично дело уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 Кривичног законика. Осуђен је на казну затвора у трајању од једне године и новчану казну као споредну у износу од 500.000,00 динара, те му је суд у смислу члана 87, ставови 1 и 3 Кривичног законика изрекао меру безбедности одузимање предмета и то свог затеченог опасног отпада и његово обавезно уништење.

Предметни отпад је збринут од стране Министарства заштите животне средине.

Изазови

- ▶ Највећи изазов у овом примеру је био да се утврди порекло овог отпада, одакле је дошао, с обзиром да за овај отпад није постајала никаква документација предвиђена прописима нити се могло поуздано утврдити колико дуго је стајао ускладиштен на овим локацијама.
- ▶ Само су сведоци у току поступка говорили отприлике одакле су овај опасан отпад довозили по сећању, посебно имајући у виду да је много локација и много произвођача отпада одакле су они као запослени у предузећу окривљеног овај отпад одвозили на ове три локације, све по налогу окривљеног као власника и директора предузећа.
- ▶ Окривљени је навео да овај отпад ту стоји дуже од једне године, али без прецизирања тачних или ближих датума када је овај отпад доведен по његовом налогу на ове локације на којима ни по једној дозволи коју је имао није могао бити складиштен или чак одлаган.

СТУДИЈА СЛУЧАЈА 4

ТУЖИЛАЧКА ИСТРАГА

Поступање надлежних органа у случају незаконито закопаног опасног отпада

Основно јавно тужилаштво у Обреновцу
Данијела Синђелић, јавни тужилац

Увод

Кривична дела против животне средине прописана су у глави XXIV Кривичног законика. Заштитни објекат код тих кривичних дела је животна средина. Највећи број кривичних дела против животне средине је бланкетног карактера, односно Кривични законик упућује на посебне законе којима се уређује заштита животне средине. Из тог разлога службена

лица која поступају у предметима еколошког криминалитета морају познавати бланкетне норме садржане у посебним законима и другим прописима.

Посебни закони предвиђају велики број прекршаја и привредних преступа из области заштите животне средине, а кривичноправна заштита животної средини се пружа у тежим случајевима. С обзиром на тренутно стање животне средине и развој технологије кривичноправна заштита животне средине има велики значај.

Међутим, откривање, доказивање и гоњење еколошког криминалитета подразумева велики број тешкоћа са којима се органи поступка суочавају. Због тога су се у пракси пред судовима и јавним тужилаштвима најчешће појављивала једноставнија кривична дела из главе XXIV Кривичног законика као што су Убијање и злостављање животиња из члана 269 КЗ, Шумска крађа из члана 275 КЗ, Незаконит лов из члана 276 КЗ и Незаконит риболов из члана 277 КЗ.

Последњих година тужилаштва су поступала у већем броју предмета у којима су вођени кривични поступци због кривичног дела Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266 КЗ, а поједини предмети су правноснажно окончани. Специфичности откривања и доказивања еколошких кривичних дела, показаћемо на случају опасног отпада пронађеног у Вукићевици, ГО Обреновац.

Овај рад је настао на основу материјала објављеног у Практикуму о примени еколошког права - студије случаја који су издали Правосудна академија и Мисија ОЕБС-а у Србији у септембру 2020. године.

Основни појмови у вези са опасним отпадом

Чланом 5 Закона о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности („Сл. гласник РС”, бр. 95/18 и 10/19) радиоактивни материјал је дефинисан као материјал који садржи радиоактивне супстанце, а радиоактивна супстанца као свака супстанца која садржи један или више радионуклида чија се активност или специфична активност не може занемарити са становишта заштите од јонизујућег зрачења. Радиоактивни отпад јесте радиоактивни материјал у гасовитом, течном или чврстом стању чија даља употреба није планирана ни предвиђена.

Према члану 5 Закона о управљању отпадом прописано је да је опасан отпад онај отпад који по свом пореклу, саставу или концентрацији опасних материја може проузроковати опасност по животну средину и здравље људи и има најмање једну од опасних карактеристика утврђених посебним прописима, укључујући и амбалажу у коју је опасан отпад био или јесте упакован.

Карактеризација отпада је поступак испитивања којим се утврђују физичко-хемијске, хемијске и биолошке особине и састав отпада, односно одређује да ли отпад садржи или не садржи једну или више опасних карактеристика.

Класификација отпада је поступак сврставања отпада на једну или више листа отпада које су утврђене посебним прописом, а према његовом пореклу, саставу и даљој намени.

Истим законом транспорт отпада је дефинисан као превоз отпада ван постројења који обухвата утовар, превоз (као и претовар) и истовар отпада. Сакупљање отпада је дефинисано као прикупљање отпада, укључујући и прелиминарно разврставање и прелиминарно складиштење отпада за потребе транспорта до постројења за управљање отпадом. Складиштење отпада је привремено чување отпада на локацији произвођача или власника и/или другог држаоца отпада, као и активност оператера у постројењу опремљеном и регистрованом за привремено чување отпада. Одлагање отпада је било која операција која није поновно искоришћење отпада, чак и када та операција има за секундарну последицу настајање супстанце или енергије.

Управљање отпадом је спровођење прописаних мера за поступање са отпадом у оквиру сакупљања, транспорта, складиштења, третмана, односно поновног искоришћавања и одлагања отпада, укључујући и надзор над тим активностима и бригу о постројењима за управљање отпадом после затварања и активности које предузима трговац и посредник.

Власник отпада је произвођач отпада, лице које учествује у промету отпада као непосредни или посредни држалац отпада или правно лице, предузетник или физичко лице које поседује отпад.

Обележја кривичног дела из члана 266 КЗ

Кривично дело Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја (члан 266 КЗ)

Кривично дело из члана 266 КЗ је бланкетно кривично дело. Кривично дело поред основног има и тежи, квалификован и посебни тежи облик.

Радња извршења кривичног дела састоји се у уношењу у Србију, превозењу, прерађивању, одлагању, сакупљању или складиштењу радиоактивних или других опасних материја или опасних отпадака. Најзначајнији прописи у овој области су Закон о заштити животне средине, Закон о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности и Закон о управљању отпадом.

Неопходно је да се радње предузимају противно прописима. Законом о управљању отпадом прописано је да је за делатности управљања отпадом неопходно поседовање дозволе и услова чије је испуњење потребно за добијање дозволе.

Дозволе се издају за:

1. сакупљање отпада;
2. транспорт отпада;
3. третман отпада (складиштење, поновно искоришћавање, одлагање).

За обављање више делатности једног оператера може се издати једна дозвола.

Дозволе издаје министарство надлежно за послове заштите животне средине, а издавање дозвола поверено је и Аутономној покрајини, градовима, општинама и граду Београду.

Кривично дело може да се изврши ако делатности управљања отпадом врши субјекат који уопште нема дозволу или има дозволу, али не за делатност коју у конкретном случају врши (на пример има дозволу за транспорт, али не и за одлагање опасног отпада, а врши одлагање). Међутим кривично дело може да се изврши и ако учинилац има дозволу за обављање неке од делатности управљања отпадом, али то чини на неадекватан начин. Како је чланом 57 Закона о заштити животне средине („Сл. гласник РС”, бр. 135/04 и др) забрањен увоз опасног отпада, произлази да је уношење опасног отпада у Србију увек забрањено, односно да се за ту делатност не може добити дозвола.¹⁰

Основни облик овог кривичног дела је свршен предузимањем било које од напред наведених алтернативно постављених радњи противно прописима. Ово кривично дело се може извршити само са умишљајем који мора обухватати свест да се ради о радиоактивним или другим опасним материјама или опасним отпаcima.

За основни облик кривичног дела прописана је казна затвора у трајању од шест месеци до пет година и новчана казна, те је према општим одредбама покушај кривичног дела кажњив.

Тежи облик кривичног дела постоји ако је извршење основног облика дозвољено или омогућено злоупотребом службеног положаја или овлашћења. Овај облик по правилу може учинити само службено лице. Кривично дело се може учинити чињењем, али и нечињењем уколико је на страни службеног лица постојала дужност предузимања мера. Неопходно је да службено лице поступа противно прописима и да на његовој страни постоји умишљај којим мора бити обухваћено и то да се дело чини злоупотребом положаја или овлашћења. Ово дело би постојало

---

¹⁰ З. Стојановић, Коментар Кривичног законика, Београд 2017, стр. 842.

уколико службено лице изда дозволу за вршење делатности управљања отпадом субјекту који не испуњава услове за сакупљање, транспорт, складиштење, прерађивање или одлагање опасног отпада или уколико службено лице не одузме дозволу лицу које не испуњава услове за издавање дозволе, не поступа у складу са условима утврђеним у дозволи или не поступа у складу са законом и прописима о области управљања отпадом.

За тежи облик је прописана казна затвора у трајању од једне до осам година и новчана казна.

Квалификовани облик постоји ако је услед извршења кривичног дела из ставова 1 и 2 тог члана дошло до уништења животињског или биљног света великих размера или до загађења животне средине у тој мери да су за његово отклањање потребни дуже време или велики трошкови. Ради се о кривичном делу квалификованом тежом последицом. Овако одређена последица је недовољно одређена што може да ствара проблеме у пракси. Према правном схватању усвојеном на седници Врховног суда дана 17. 4. 2006. године¹¹ штета великих размера код појединих кривичних дела постоји када вредност прелази износ од 6.000.000,00 динара, али се то схватање не односи на кривично дело из члана 266 КЗ-а нити на друга кривична дела из главе XXIV Кривичног законика. Што се тиче последице у виду загађења животне средине у тој мери да су за његово отклањање потребни дуже време или велики трошкови, постојање тих околности по правилу ће захтевати вештачење од стране лица одговарајуће струке.¹²

За квалификовани облик прописана је казна затвора у трајању од две до десет година и новчана казна.

Чланом 266, став 4 прописано је да ако изрекне условну осуду за дела из ставова 1-3 тог члана, суд може одредити обавезу учиниоцу да у одређеном року предузме мере заштите од јонизујућих зрачења или друге прописане мере. Треба истаћи да у току инспекцијског надзора, инспектор за заштиту животне средине има овлашћења прописана чланом 86 Закона о управљању отпадом да нареди спровођење прописаних мера.

11 Доступно на: <https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/files/Bilteni/VrhovniSud/bilten%202006-1.pdf> (23. 11. 2019).

12 З. Стојановић, Коментар Кривичног законика, Београд 2017, стр. 833.

Чланом 266, став 5 КЗ прописан је посебан тежи облик кривичног дела који чини онај ко организује вршење дела из става 1 тог члана. Под организовањем треба разумети удруживање два или више лица да заједнички врше делатности наведене у ставу 1.¹³ Спорно је питање да ли је дело свршено самим стварањем неког облика организације или је неопходно да је извршено неко дело из става 1. Док неки аутори сматрају да није неопходно извршење дела из става 1,¹⁴ други сматрају да је потребно да су извршена најмање два кривична дела из става 1 чије је извршење извршилац тог облика организовао.¹⁵

Сматрамо да овај облик није свршен самим стварањем неког облика организације, јер се ради о посебном тежем облику са прописаном високом казном затвора, те није логично да се за стварање неког облика организације пропише знатно строжа казна него за извршење основног облика кривичног дела. У таквом случају могло би се евентуално радити о кривичном делу Договор за извршење кривичног дела из члана 345 КЗ или Удруживање ради вршења кривичних дела из члана 346 КЗ. Сматрамо да би за постојање овог облика било довољно и да је извршено само једно кривично дело из члана 266, став 1 КЗ, ако је организација створена са циљем да се врши више таквих кривичних дела.

За тај облик прописана је казна затвора од три до десет година и новчана казна.

Извори сазнања о учињеном кривичном делу

Извори сазнања о учињеним еколошким кривичним делима су разноврсни, а најчешће се као извори сазнања појављују средства јавног информисања, инспекцијски органи и полиција, а присутно је и пријављивање од стране грађана који живе на угроженим подручјима, као и анонимне и псеудоанонимне пријаве.¹⁶ За откривање еколошког криминалитета кључна је сарадња полиције и инспекције за заштиту животне средине, јер инспекција врши надзор над применом прописа из области заштите животне средине и инспектори поседују специфична стручна знања из ове области. Улога инспекције у раној фази поступка је нарочито значајна, јер не представља свако кршење прописа из области заштите животне средине кривично дело, већ се може радити о прекршају или привредном преступу за које инспекција иницира покретање одговарајућих судских поступака као резултат надзора.

13 Љ. Лазаревић, Коментар Кривичног законика Републике Србије, Београд 2006, стр. 692.

14 *Ibid.*, стр. 692.

15 З. Стојановић, Коментар Кривичног законика, Београд 2017, стр. 843.

16 М. Бошковић, Методика откривања и разјашњавања еколошког криминалитета, Београд 1993, стр. 130.

Међутим, кршење тих прописа може бити учињено и у функцији прикривања кривичног дела, нарочито када се ради о непрописном вођењу документације о отпаду. Због тога је најпре неопходно да се утврди да ли постоји сумња да је учињено кривично дело или неки други деликт.

Прве информације о еколошком кривичном делу су често непрецизне и недовољно поуздане, те је потребно да полиција предузима мере из своје надлежности у предистражном поступку. Неопходно је да делатност полиције буде добро планирана. Неки релевантни подаци су јавно доступни, те се тако на интернет сајту Агенције за заштиту животне средине могу наћи подаци о издатим дозволама за управљање отпадом. Овлашћење да се оствари увид у документацију правних лица може бити веома значајно у овим случајевима. Закон о управљању опасним отпадом у члану 46 прописује да кретање опасног отпада прати посебан документ о кретању опасног отпада који попуњава произвођач, односно власник и/или други држалац и свако ко преузима опасан отпад. Надаље, члан 75 истог закона прописује дужност произвођача, власника и/или другог држаоца отпада да води и чува дневну евиденцију о отпаду и доставља редовни годишњи извештај Агенцији за заштиту животне средине. Правна лица, односно предузетници који учествују у промету отпада дужни су да Агенцији достављају податке о врсти и количини отпада, укључујући и секундарне сировине које су стављене у промет на прописан начин.

Потребно је да се предистражна фаза поступка спроведе у што краћем року да не би дошло до уклањања трагова кривичног дела и предмета који могу послужити као доказ у даљем току поступка, али и због заштите животне средине и здравља људи. У овој фази поступка потребно је прикупити што више информација о могућим учиниоцима, лицима која имају сазнања корисна за поступак, врсти отпада, његовом пореклу и кретању, као и начину на који је отпад одложен.

Презентација случаја

Увиђај

Закоником о кривичном поступку прописано је да се увиђај врши када је за утврђивање или разјашњење неке чињенице у поступку потребно непосредно опажање органа поступка.

За доказивање еколошких кривичних дела нарочит значај има увиђај. Увиђај има читав низ специфичности које произлазе из природе еколошких кривичних дела. Увиђај мора бити добро планиран и координиран са полицијом и другим државним органима. Код еколошких кривичних дела по правилу је потребно да увиђају присуствују стручна лица одговарајуће струке, као и вештаци ради узимања узорка за вештачење.

Поред радњи усмерених на утврђивање и разјашњење чињеница у поступку, планирање увиђаја мора да обухвати и предузимање свих неопходних мера за безбедно вршење увиђаја и заштиту живота и здравља људи, животне средине и имовине. Евентуални пропусти учињени у тој фази поступка накнадно ће се веома тешко исправити јер је по правилу потребно предузимање мера за заштиту животне средине у што краћем року.

У случају опасног отпада у Вукићевици, ГО Обреновац, прве информације су указивале да је у земљи закопана већа количина опасног отпада, с тим што није била позната врста и порекло опасног отпада.

Околност да је отпад био закопан у земљу, налагала је потребу да се најпре провери да ли се у земљи налазе каблови и инсталације, а што се може утврдити увидом у ситуациони план шире околине.

У фази планирања увиђаја било је неопходно обезбедити присуство свих органа и институција неопходних за безбедно и ефикасно вршење увиђаја. То је подразумевало да поред јавног тужиоца и полиције у вршењу увиђаја учествују и други субјекти.

Увиђају су поред јавног тужиоца присуствовали окривљени, МУП, Сектор за ванредне ситуације, републички инспектор за заштиту животне средине, привредно друштво регистровано за транспорт и третман опасног отпада, стручна лица овлашћених и акредитованих установа за узимање узорка отпада ради анализе, привредно друштво регистровано за магнетометријско снимање, привредно друштво са одговарајућом механизацијом и радницима обученим за ископавање, хитна служба и ватрогасна јединица.

Полиција је обезбеђивала лице места, а криминалистички техничари и полицијски инспектори су обављали оне радње које уобичајено врше код увиђаја (обезбеђивање и фиксирање трагова, фотографисање лица места и др).

Сектор за ванредне ситуације МУП-а, ватрогасне јединице и хитна помоћ присуствовали су увиђају јер се није знао састав и врста отпада.

Привредно друштво за транспорт и третман опасног отпада било је неопходно да присуствује како би се током и након увиђаја опасан отпад збринуо у складу са прописима.

Увиђају су присуствовала стручна лица овлашћених и акредитованих установа и лабораторија која су узимала узорке и вршила идентификацију једињења присутних у узетим узорцима, као и карактеризацију отпада.

Ангажовано је привредно друштво за магнетометријско снимање терена ради одређивања тачне локације на којој је отпад закопан.

Ток увиђаја - Законом није прописана форма нити нека процесна правила за вршење ове процесне радње, те се спроводи по криминалистичко-техничким правилима.¹⁷

Чланом 133, став 3 ЗКП-а прописано је да ће приликом предузимања увиђаја орган поступка по правилу затражити помоћ стручног лица форензичке, саобраћајне, медицинске или друге струке које ће по потреби предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице, узети потребне узорке ради анализе или прикупити друге податке. На увиђај се може позвати и вештак ако би његово присуство било од користи за давање налаза и мишљења.

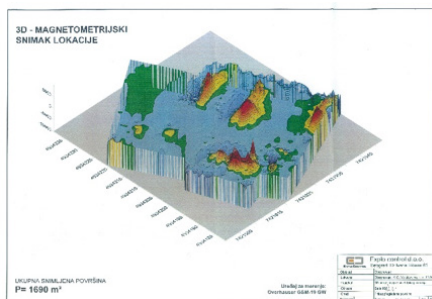
Увиђај је започео визуелним прегледом локације ради уочавања евентуалних улегнућа на површини парцеле. Уочена су улегнућа која не потичу од природног поремећаја тла услед ерозије или обрађивања површине због пољопривредних радова и другог.

Након тога приступило се магнетометријском снимању терена којим су утврђене 4 локације на којима је закопан отпад (Слика 1).

Локације су обележене. Са наведених локација узето је земљиште са површине ради анализа.

---

¹⁷ *Ibid.*, стр. 692.

Слика 1

Након узимања узорка приступило се ископавању земље багером (слике 2 и 3). Ради се о веома осетљивој фази увиђаја, те се ископавање вршило постепено тако што се уклањао слој по слој земље да не би дошло до оштећења амбалаже у коју је отпад био смештен. Поред лица које је управљало багером била је присутна и особа која је координирала рад самог багеристе. Били су ангажовани и радници који су по потреби у адекватној опреми и са адекватним оруђем помагали да се додатно откопа и натовари отпад у виљушку багера.

Слика 2

Слика 3

У конкретном случају отпад је био смештен у контејнере и бурад који су били сечени и оштећени, те је садржина из истих делимично доспела у земљиште. Пре вађења амбалаже из земље извршено је криминалистичко-техничко фотографисање у циљу обезбеђења доказа о стању у ком се амбалажа налазила пре вађења из земљишта. У зависности од стања и очуваности амбалаже (контејнера и буради) стављани су након вађења из земље у нову амбалажу (ИБЦ контејнере) или на посебну фолију како додатно не би загадили земљиште, а ради узимања узорка из њих.

Узорке су узимала стручна лица установа која су вршила вештачење и сваки узорак је обележен посебним бројем и појединачно је фотографисан. Земљиште које је дошло у контакт са отпадом је уклоњено, а из земљишта које није дошло у контакт са отпадом узети су узорци за анализу на начин како је претходно описано. Уклањање земљишта је значајно и са становишта вођења кривичног поступка и са становишта заштите животне средине. Наиме, такво земљиште је дошло у контакт са супстанцама за које се сумњало да представљају опасан отпад, те би и такво земљиште представљало опасан отпад настао као резултат радњи учиниоца, а што би имало значај за кривични поступак. Такође је уклањање представљало једну од мера којом се отклањају штетне последице загађења земљишта (слике 4, 5, 6, 7 и 8).

Слика 4

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Слика 8

Фотографије са увиђаја¹⁸ (слике 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8).

¹⁸ Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

Привредно друштво за транспорт и третман опасног отпада након узимања узорака наведени отпад и амбалажу су спаковали на безбедан начин, у нову амбалажу. Што се тиче начина чувања наведеног отпада, постоји више могућности. У конкретном случају отпад је уз потврду о привремено одузетим предметима одузет од окривљеног, али је остављен у објекту на парцели где је вршен увиђај јер није било техничких могућности да се одмах након увиђаја транспортује у акредитовано складиште за чување и третман опасног отпада. Кад год је могуће, потребно је да се отпад без одлагања транспортује у такво складиште.

У записницима о увиђају поред осталог је прецизно наведена количина (број буради и контејнера и друге амбалаже) и број узетих узорака за сваку локацију појединачно.

У току предузимања доказних радњи против првоокривљеног, примљено је обавештење да се на парцели његовог сродника налази већа количина отпада. Извршен је увиђај и на тој парцели. Ток увиђаја је био сличан, али се радило о једноставнијој ситуацији јер отпад није био закопан у земљу већ је био расут по површини земље. Узети узорци су вештачени и у већини узорака је утврђено присуство опасног отпада.

Вештачење

Закоником о кривичном поступку је прописано да ће се вештачење одредити када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање. За вештачење ће се по правилу одредити један вештак, а ако је вештачење сложено - два или више вештака. Ако за одређену врсту вештачења постоји стручна установа или се вештачење може обавити у оквиру државног органа, таква вештачења, нарочито ако су сложенија, по правилу ће се поверити таквој установи или органу који ће потом одредити једног или више стручњака за давање налаза и мишљења.

Код еколошких кривичних дела врста вештачења зависи од околности конкретног случаја, на пример, вештачење се може наредити ради утврђивања да ли пронађене супстанце представљају опасан отпад о чему ће бити више речи у даљем излагању или да ли је до загађења дошло у већој мери или на ширем простору, а у неким случајевима вештачење ће бити неопходно ради утврђивања наступања теже последице односно да ли је дошло до уништења животињског или биљног света великих размера или до загађења животне средине у тој мери да су за његово отклањање потребни дуже време или велики трошкови.

У случају опасног отпада из Вукићевице сврха вештачења била је да се утврди да ли супстанце пронађене у земљишту представљају опасан отпад или не, јер је од

те чињенице зависило постојање кривичног дела. Вештачење могу да врше само стручне установе које су овлашћене и акредитоване за те врсте анализа, у супротном ради се о незаконитом доказу.

Задатак вештачења је био да се изврши идентификација једињења из узетих узорака и да се узорци категоризују као опасан, неопасан или инертан отпад. Задатак вештачења може да буде и поређење неспорних узорака узетих са лица места са узорцима који се генеришу код потенцијалног загађивача у циљу утврђивања порекла отпада. Дакле, ако се сумња да је неко привредно друштво или предузетник одложио отпад под одређеним условима може да се врши вештачење у циљу утврђивања да ли отпад који је нелегално одложен потиче од тог привредног субјекта и то поређењем неспорних и спорних узорака. У конкретном случају такво поређење није вршено јер није постојала било каква документација о кретању отпада, а у амбалажи је мешано више врста супстанци тако да није постојала могућност да се докаже из ког извора потичу.

Вештачењем је утврђено да у узорцима, поред осталог, постоје једињења из класе ароматичних угљоводоника (ВТЕХ) која су по својим хемијским особинама опасна по здравље људи (бензен - канцероген, мутоген) и квалификовани су као загађивачи животне средине, а сам толуен од ког највећим делом потиче вредност концентрације ароматичних органских једињења је супстанца квалификована као токсична за репродукцију. Поређењем са Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада ради се о опасном отпаду. Утврђено је постојање једињења из класе ароматичних угљоводоника (ВТЕХ) и њихових деривата, као и циклохексан и трихлоретилена. Једињења из класе ВТЕХ су по својим хемијским особинама опасна по здравље људи јер је бензен канцероген и мутоген, циклохексан је квалификован као загађујућа супстанца у животnoj средини, посебно токсичан за водене екосистеме, акутно токсичан за централни нервни систем, запаљив, трихлоретилен је супстанца квалификована као канцерогена, акутно токсична за водене екосистеме, те с обзиром на физичко-хемијске особине детектованих једињења и њихове концентрације у испитаним узорцима, ради се о опасном отпаду. Утврђено је и постојање једињења из класе хлорованих органских једињења и класе фенола. Полихлорована органска једињења припадају групи загађујућих супстанци у животnoj средини и опасна су по здравље људи, јер су канцерогена, мутогена и изазивају иритацију коже, а тетрахлоритилен изазива иритацију коже, ока и спада у канцерогене супстанце.

У великој већини извештаја о испитивању отпада наведено је да је отпад опасан због своје генеричке форме, порекла и повећаног садржаја укупних угљоводо-

ника у односу на референтну вредност према Правилнику о категоријама, испитивању и класификацији отпада. Отпад је опасан и због повећаног садржаја арсена и укупних угљоводоника. Отпад је опасан осим по генеричкој форми и због ниске тачке паљења у односу на референтну вредност према Правилнику и због повећаног садржаја укупних угљоводоника и укупних ВТЕХ (бензен, толуен, етилбензен и ксилен) у односу на референтне вредности, као и због повећаног садржаја цинка у односу на референтне вредности.

Министарство заштите животне средине ангажовало је привредно друштво за транспорт и третман које је отпад одвезло са наведене локације ради даљег складиштења и третмана у складу са прописима. Предаја отпада складишту врши се у присуству републичког инспектора заштите животне средине о чему се саставља записник који представља доказ у поступку. У складишту је извршено мерење тачне количине отпада.

Министарство заштите животне средине ангажовало је установу која је узела узорке воде из бунара становништва у непосредном окружењу локације где је био укупан опасан отпад, те је предложено да из превентивних разлога не треба користити воду за пиће и припрему хране и да се у наредном периоду спроводи контрола присуства загађујућих материја у води из бунара најмање два пута годишње.

Главни претрес

Након доказних радњи оптужена су два лица - држаоци наведених парцела због по једног кривичног дела из члана 266, став 1 КЗ и на терет им је стављено да су противно прописима одложили опасне материје и отпатке. Током доказних радњи је утврђено да окривљени нису имали одговарајуће дозволе за делатности управљања опасним отпадом, да је амбалажа у којој су држали отпад била неадекватна, а у случају првоокривљеног независно од амбалаже закопавање отпада у земљу је недозвољен начин одлагања.

На основу напред наведеног окривљенима је стављено на терет да су поступили противно одредбама члана 33, став 1, тачка 1) Закона о управљању отпадом по ком одлагање отпада може вршити привредно друштво, предузеће или друго правно лице, односно предузетник који обавља делатност одлагања отпада и члану 44, став 4 истог закона по ком се приликом одлагања опасан отпад пакује и обележава на начин који обезбеђује сигурност по здравље људи и животну средину у складу са међународним и хармонизованим домаћим стандардима, а првоокривљеном и да је поступио противно члану 59, став 1 истог закона по ком се за обављање једне или више делатности управљања отпадом прибављају дозволе, јер је за разлику од другоокривљеног био власник привредног субјекта.

Првоокривљени није оспоравао да је парцела у којој су закопана бурад његова, да је он закопао отпад у бурадима и контејнерима на безбедан начин, да су бурад била поређана једно до другог, а да су бурад оштећена у току увиђаја нестручним ископавањем, те да је због тога дошло до изливања садржине буради и контејнера у земљиште.

Другоокривљени је негирао извршење кривичног дела наводећи да не зна ко је оставио бурад на његовој парцели и да није знао да треба да пријави нити коме треба да пријави.

Након главног претреса првостепени суд је окривљене огласио кривим и првоокривљеног осудио на казну затвора у трајању од 4 године и 6 месеци и новчану казну у износу од 600.000,00 динара као споредну, а другоокривљеног на казну затвора у трајању од 1 године и 6 месеци и новчану казну у износу од 250.000,00 динара као споредну. Окривљенима су изречене и мере безбедности одузимања предмета и то од првоокривљеног 24.672кг опасног отпада, а од другоокривљеног 11.154кг опасног отпада.

Суд није прихватио наводе одбране првоокривљеног да је до оштећења амбалаже и изливања отпада у земљиште дошло услед нестручног ископавања на увиђају, јер је таква одбрана оповргнута исказима сведока који су вршили ископавање, садржином записника о увиђају, као и фотодокументацијом у списима предмета, зато што се поред осталог на фотографијама видео изглед затеченог стања и оштећења на закопаној амбалажи са отпадом у земљишту пре вађења из земљишта, као и оштећења амбалаже која указују да је иста сечена пре закопавања. То указује на значај обезбеђивања трагова кривичног дела на увиђају, а нарочито да се на лицу места фотографише затечено стање, као и ископавање и вађење амбалаже из земљишта, јер се грешке у овој фази поступка не могу накнадно исправити.

Одбрана окривљених је у жалби истицала да се не ради о кривичном делу, већ о привредном преступу из члана 88, ставови 1 или 3 Закона о управљању отпадом. Надаље, истакнуто је да је првоокривљени имао намеру да поново користи предметни отпад. Одредбом члана 266, став 1 КЗ прописано је да се то кривично дело односи само на оне опасне материје и отпатке и са становишта одбране, а према становишту одбране мисли се једино на оне опасне материје или отпатке који имају својство отпада према каталогу отпада који је предвиђен Законом о управљању отпадом и који је тим законом класификован као опасан отпад. У односу на другоокривљеног у жалби је истакнуто да чињеница да је код њега пронађен отпад никако не значи да је имао фактичку власт над отпадом, односно да је био у њего-

вом поседу. Спорно је и да ли су умишљајем другоокривљеног била обухваћена сва битна обележја тог кривичног дела и да ли је он уопште могао да зна да је дужан да пријави проналазак одређених предмета на својој њиви. Одбрана је истакла и да је првоокривљени био у правној заблуди и да је суд пропустио да примени тај институт и првоокривљеном ублажи казну, а да је у односу на другоокривљеног спорно да ли је његовом свешћу и вољом било обухваћено то кривично дело с обзиром на неукост окривљеног у области управљања отпадом, а у односу на њега није доказано ни да је у конкретном случају у питању опасан отпад.

Пресудом Вишег суда у Београду КЖ1 број 561/18 од 2. 10. 2018. године одбијене су као неосноване жалбе бранилаца окривљених и жалба тужилаштва, а пресуда Основног суда у Обреновцу К број 74/18 од 30. 4. 2018. године је потврђена. Другостепени суд је оценио да се не може прихватити тврдња првоокривљеног да је закопавању отпада у земљу прибегао у намери да касније гради фабрику за прераду отпада, а све да би избегао питања овлашћених лица еколошке инспекције која би морала да изађу на лице места ради утврђивања услова и испуњености капацитета за складиштење и одлагање, али и из разлога безбедности, као и тврдња да је закопавање отпада у земљу уз ископавање базена и преливне шахте заправо била припремна делатност у сврху изградње фабрике. Таква одбрана нема оправдање тим пре што је закопавање опасног отпада, који је по својим хемијским особинама опасан по здравље људи и класификован као загађивач животне средине, посебно опасно и небезбедно јер је закопавање вршено у насељеном месту у близини подземних вода. Није прихваћена ни теза одбране првоокривљеног да је поступао у стварној заблуди због намере да гради фабрику, ради чега је и предузео радње закопавања отпада и радње копања ради прављења базена и преливне шахте, јер је био добро упознат са законском регулативом у вези обављања делатности из области управљања отпадом, да је знао да је по закону обавезно претходно добијање дозволе за складиштење и одлагање отпада и да исту издају овлашћени органи који претходно утврђују испуњеност услова за бављење пословима третмана отпада, да је знао да је забрањено закопавање опасног отпада у земљу и на крају је имао уверење о стручној оспособљености за рад са опасним материјама, јер је завршио обуку у Агенцији за заштиту и сигурност из Лознице, што скупа са становишта другостепеног суда говори о високом степену свести првоокривљеног о противправном деловању. Оцењено је и да је неспорно да је другоокривљени био држалац опасног отпада, а држање отпада је такође вид опасног одлагања опасних материја и отпадака. Наводи бранилаца који указују на недостатак умишљаја код другоокривљеног, односно да није знао да се у бурадима налази опасан отпад и да његовом свешћу и вољом нису били обухваћени сви елементи кривичног дела оцењени су као неос-

новани, имајући у виду да је правилно првостепени суд утврдио да је на појединим бурадима и то на пластичном бурету запремине 50 литара била налепљена етикета за токсични отпад „Toxic“, а на појединим бурадима је био знак упозорења означен симболом мртвачке главе и угинуле животиње у природи, које стоје на више ПВЦ пластичних кеса.

Бранилац првоокривљеног је доставио Врховном касационом суду захтев за заштиту законитости наводећи да су првостепена и другостепена пресуда донете уз повреду кривичног закона из члана 439, тачка 1 ЗКП-а, јер дело за које је окривљени оглашен кривим није кривично дело, с обзиром да се у радњама окривљеног не стичу битна обележја кривичног дела 266, став 1 КЗ, већ би се према ставу браниоца евентуално могло радити о привредном преступу из члана 88, ставови 1 или 3 Закона о управљању отпадом.

Пресудом Врховног касационог суда Кзз број 1472/18 од 22. 1. 2019. године, одбијен је као неоснован захтев за заштиту законитости браниоца првоокривљеног поднет против правноснажних пресуда Основног суда у Обреновцу К број 74/18 од 30. 4. 2018. године и Вишег суда у Београду Кж1 број 561/18 од 2. 10. 2018. године. Врховни касациони суд је оценио да из изреке побијане првостепене пресуде јасно произлазе сва субјективна и објективна обележја бића кривичног дела Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266, став 1 КЗ, односно јавно произлази да је окривљени критичном приликом на описани начин предузео радњу извршења наведеног кривичног дела, јер је у урачунљивом стању, противно прописима, одлагао опасне материје и отпатке, при чему је био свестан свог дела и хтео његово извршење, а био је свестан да је његово дело забрањено.

Закључак

- ▶ Случај опасног отпада у Вукићевици, ГО Обреновац је привукао велику пажњу јавности јер се радило о великој количини опасног отпада који је био закопан у земљишту на дубини до око 4 метра.
- ▶ Наведени случај је ставио тужилаштво и друге органе поступка пред велике изазове јер је вршен веома сложен увиђај у ком је учествовао велики број органа и установа, а за правилно предузимање радњи у поступку било је неопходно знање из области заштите животне средине.
- ▶ Трошкови увиђаја и вештачења су били велики, као и трошкови транспорта отпада са наведене локације ради даљег складиштења и третмана у складу са прописима.
- ▶ Показало се да је добра сарадња и координација државних органа и установа од кључног значаја не само за прикупљање доказа за потребе кривичног поступка, већ и за предузимање мера заштите животне средине. Поступак је започет увиђајем 15. 12. 2017. године, а правноснажно је окончан 2. 10. 2018. године доношењем другостепене пресуде.
- ▶ Значај овог поступка огледа се и у подизању еколошке свести код грађана и скретању пажње јавности на проблеме загађења животне средине.

СТУДИЈА СЛУЧАЈА 5

ПОСТУПАЊЕ ПОЛИЦИЈЕ

Кривично дело против животне средине

Министарство унутрашњих послова

Тамара Пејовић и Драгана Крунић, полицијски службеници

Увод

У циљу откривања кривичних дела, сврстаних у групу кривичних дела против животне средине у Кривичном законнику, њихових училаца и обезбеђења доказа, како материјалних тако и личних, полицијски службеници Полицијске управе у Кикинди су предузели низ оперативно тактичких и техничких мера и радњи како би прикупили доказе о изврше-

ном кривичном делу Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266 Кривичног законика. Извори сазнања која су полицијски службеници користили у циљу откривања кривичног дела су оперативне везе, евиденције и базе података надлежних институција за спровођење закона у области животне средине: Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине, Агенције за заштиту животне средине и Покрајинске инспекције за заштиту животне средине.

Нормативни оквир

- ☞ Кривични законик
- ☞ Законик о кривичном поступку
- ☞ Закон о полицији

Обележја кривичног дела

Кривично дело Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и скидиштење опасних материја из члана 266 Кривичног законика.

Презентација случаја

Полицијски службеници Полицијске управе у Кикинди, Одељења криминалистичке полиције, Одсека за сузбијање привредног криминалитета, ради утврђивања истинитости навода из оперативних извештаја и оперативних сазнања, у складу са чланом 286 Законика о кривичном поступку најпре су извршили увид у документацију Покрајинског секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине којом приликом су утврдили да привредно друштво из Новог Сада, на основу уговора о закупу, закљученим са привредним друштвом из Београда, држи у закупу две зграде у индустријској зони у Кикинди.

Надаље је утврђено да привредно друштво из Новог Сада поседује дозволу за складиштење опасног и неопасног отпада на локацији у закупу, као и решење Градске управе града Кикинде за поседовање дозволе за третман, односно, за складиштење неопасног отпада. Од Агенције за заштиту животне средине, прикупљени су подаци

о примљеним количинама отпада на локацији оператера у Кикинди. Оператер¹⁹ је дужан да Агенцији свакодневно, у електронском облику попуни и достави ДЕО 6 Образац којим исказује примљене количине отпада.

Након извршене анализе прикупљених података, потврдили су се основи сумње да директор и одговорно лице привредног друштва из Новог Сада, складиште веће количине опасног отпада од дозвољене, као и да се опасан отпад складишти на непрописан начин, ван објекта, супротно дозволи Секретаријата за урбанизам и заштиту животне средине.

У циљу покретања предистражног поступка о свему наведеном, обавештено је Основно јавно тужилаштво у Кикинди.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

19 Оператер је свако правно лице или предузетник који у складу са прописима, управља постројењем или га контролише или је овлашћен за доношење економских одлука у области техничког функционисања постројења и на чије име се издаје дозвола за управљање отпадом.

Дежурни заменик ОЈТ Кикинда, полицијски службеници и Покрајинска инспекција за заштиту животне средине, изашли су на лице места где је на отвореном простору и у неколико магацина затечена велика количина опасног отпада тј. амбалаже од најразличитијих пестицида, хемикалија, велике количине прерађеног моторног уља изузетно непријатног и надражујућег мириса.

Након визуелног прегледа врсте и количине опасног отпада, одлучено је да се увиђај врши следећег дана због лоших временских услова, јаке кише, која је довела до разливања велике количине опасних хемикалија по земљи из затечене амбалаже. Процена је била да се на предметној локацији налазило неколико стотина тона опасног отпада, иако је привредно друштво из Новог Сада, на основу члана 36, став 1, члана 44, става 4 и члана 59, став 1, тачка 4) Закона о управљању отпадом, имало дозволу за складиштење свега 10 тона опасног отпада и то само у једном магацину. У складу са наведеним, у циљу обезбеђења и фиксирања предмета и трагова кривичног дела, наредног дана спроведен је увиђај којим је руководио заменик ОЈТ у Кикинди, у присуству полицијских службеника, оперативних форензичара, покрајинских инспектора за заштиту животне средине, припадника ватрогасне и хитне службе, одговорних лица привредног друштва из Новог Сада и стручних лица овлашћене стручне организације, који су ангажовани од стране тужилаштва.

Слика 5

Слика 6

Слика 7

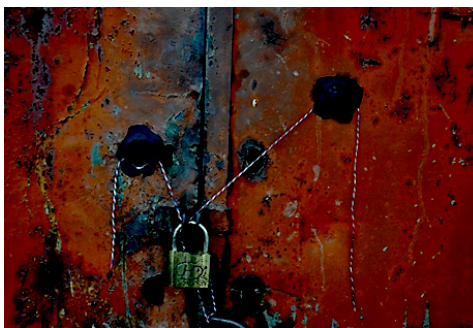

Слика 8

Слика 9

Слика 10

Како би се на адекватан начин обезбедили узорци складиштеног опасног отпада за анализу, стручна лица овлашћене стручне организације, извршила су класификацију затечених материја, након чега је извршено узорковање укупно 22 узорка хемијских супстанци за које се претпостављало да представљају опасан отпад. Оперативни форензичари су документовали вршење увиђаја фото²⁰ и видео записом (слике 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10).

Полицијски службеници у сарадњи са инспекторима за заштиту животне средине, прегледали су и одузели уз потврду о привремено одузетим предметима, релевантну пословну документацију ПД из Новог Сада, а затечен опасан отпад је такође уз потврду о привремено одузетим предметима одузет и на лицу места обезбеђен и запечаћен од стране полицијских службеника, а инспектори за заштиту животне средине су ПД из Новог Сада издали налог да предметни отпад уклони, предајом на складиштење другом привредном субјекту који за то има дозволу, а до окончања правног поступка.

На основу наредбе ОЈТ у Кикинди извршено је вештачење узорака од стране овлашћене стручне организације. По завршетку вештачења, утврђено је да сви узорци представљају опасан отпад (контаминирана амбалажа, пестициди, филтери од уља из аутомобилске индустрије, органски опасни отпад непознатог порекла у чврстом и течном стању као и неоргански отпад) и да количина ускладиштеног отпада износи 315 тона, односно 30 пута више од дозвољене.

²⁰ Фотографије су заштићене ауторским правима и заштитом личности.

Подношењем кривичне пријаве надлежном тужилаштву, са свим прибављеним прилозима и доказима, међу којима је и записник о извршеном инспекцијском надзору, окончан је преткривични поступак. Кривичном пријавом обухваћени су како привредно друштво тако и одговорно лице, а тужилаштво је доставило оптужни предлог Основном суду у Кикинди због основане сумње да су директор и привредно друштво извршиоци кривичног дела Уношење опасних материја у Србију и недозвољено прерађивање, одлагање и складиштење опасних материја из члана 266 Кривичног законика.

У току истраге, по налогу тужилаштва, ангажован је вештак економске струке који је вештачењем утврдио тачан износ прибављене материјалне користи из кривичног дела.

Након окончања истраге, Основни суд у Кикинди донео је пресуду којом су директор и привредно друштво из Новог Сада оглашени кривим. Оптуженима су изречене мере забране обављања свих делатности из области сакупљања, третмана и одлагања отпада у трајању од две године од правоснажности пресуде. Такође, правном лицу је одузета имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела у износу од 2.432.182,00 динара, док су на терет одговорног лица пали трошкови вођења кривичног поступка у износу од 762.131,00 динара.

Пресуда је јавно објављена.

Изазови

- ▶ Презентована студија случаја представља пример добре праксе сарадње свих релевантних учесника у поступању по кривичном делу из члана 266 КЗ, у смислу правовременог предузимања мера и радњи из њихове надлежности што је резултирало успешним окончањем кривичног поступка и истовремено уклањањем опасности које је могао изазвати опасан отпад. Најчешћи изазови са којима се сусрећу полицијски службеници у оваквим поступањима јесу:
- ▶ вршење увиђаја без присуства тужиоца;
- ▶ узорковање затечених материја од стране оперативних форензичара услед изостанка овлашћене стручне организације на лицу места;

- ▶ ангажовање стручних овлашћених организација за магнетнометријско снимање тла, ископавање, транспорт и складиштење опасног отпада;
- ▶ решавање питања збрињавања привремено одузетог опасног отпада, што за последицу има 24ч ангажовање полицијских службеника на пословима обезбеђивања истог, које може трајати и дужи временски период и у том смислу утиче на организацију и прерасподелу послова у оквиру редовних активности полиције.

СУДСКА ПРАКСА

ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП

Привредни суд у Београду
Весна Вулевић, судија Привредног суда у Београду

(1) ПРИВРЕДНИ ПРЕСТУП

Привредни преступ је друштвено штетна повреда прописа о привредном или финансијском пословању, која је проузроковала или је могла проузроковати теже последице и која је прописом надлежног органа одређена као привредни преступ у складу са чланом 2, став 1 Закона о привредним преступима („Сл. лист СФРЈ”, бр. 4/77, 36/77 - испр., 14/85, 10/86 (пречишћен текст), 74/87, 57/89 и 3/90; „Сл. лист СРЈ”, бр. 27/92, 16/93, 31/93, 41/93, 50/93, 24/94, 28/96 и 64/01 и „Сл. гласник РС”, бр. 101/05 - др. закон).

Никоме не може бити изречена казна или друга санкција за дело које, пре него што је учињено, није било одређено као привредни преступ законом или уредбом донесеном на основу закона и за које тим прописом није било одређено како ће се казнити учинилац тог привредног преступа (члан 5 Закона о привредним преступима).

За привредни преступ може бити одговорно правно лице и одговорно лице у правном лицу (члан 6, став 1 Закона о привредним преступима).

На учioniоца привредног преступа примењују се прописи који су важили у време извршења привредног преступа, а ако је после извршења привредног преступа пропис измењен једном или више пута примениће се пропис који је блажи за учиниоца (члан 45, ставови 1 и 2 Закона о привредним преступима).

Привредни суд у првом степену одлучује о привредним преступима и с тим у вези о престанку заштитне мере или правне последице осуде (члан 25, став 3 Закона о уређењу судова).

Привредни апелациони суд одлучује о жалбама на одлуке привредних судова и других органа, у складу са законом (члан 26, став 1 Закона о уређењу судова).

Месно надлежан је привредни суд на чијем подручју се налази седиште окривљеног правног лица (члан 65, став 1 Закона о привредним преступима).

Одредбама члана 5 Закона о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава прописана је надлежност према територији за 16 привредних судова.

(2) ПОСТУПАЊЕ

Законодавац је одредбама члана 88 Закона о управљању отпадом прописао казнену одредбу, одредио која лица одговарају за привредни преступ, описао радње којима се извршава привредни преступ (битна обележја привредног преступа) уз позивање на материјалне одредбе овог закона које уређују управљање отпадом на начин на који се не угрожава здравље људи и животна средина.

Законом о привредним преступима (глава XI од члана 85 закључно са чланом 107) уређена су права грађана, овлашћења и дужности надлежних органа у поступку који претходи главном претресу и пресуђењу:

- сви државни органи су дужни да пријаве привредне преступе о којима су обавештени или за које сазнају на други начин;
- надлежни органи су дужни да узму у разматрање и пријаве које подносе грађани;
- пријава се подноси надлежном јавном тужиоцу писмено или усмено (о усменој пријави се сачињава записник и пријавилац се упозорава на последице лажног пријављивања);
- ако органи инспекције поводом пријаве или при вршењу дужности, сазнају да је извршен привредни преступ, дужни су да предузму мере потребне да се открије учинилац привредног преступа, да се обезбеде трагови привредног преступа и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупе сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење поступка за привредни преступ;

- приликом прикупљања, јавни тужилац испитује да ли из пријаве проистиче да је пријављено дело привредни преступ, цени да ли је наступила застарелост гоњења и да ли постоје други законски разлози који искључују гоњење, те има овлашћење да одбаци пријаву решењем које садржи разлоге одбацивања, на решење подносилац пријаве има право приговора вишем јавном тужиоцу;
- уколико јавни тужилац сматра да је потребно да се утврде или разјасне одређене чињенице затражиће потребна обавештења од надлежног органа, а уколико сматра да је потребно спровести одређене истражне радње обратиће се надлежном привредном суду са јасним захтевом за спровођење истражних радњи, након спроведених истражних радњи поступак се може наставити само на основу оптужног предлога тужиоца;
- ако пријава пружа основ да се може покренути поступак за привредни преступ јавни тужилац може само на основу пријаве поднети оптужни предлог надлежном привредном суду;
- председник већа, судија појединац надлежног привредног суда има овлашћење да одбаци оптужни предлог решењем, ако нађе да дело које је предмет оптужбе није привредни преступ, ако је наступила застарелост гоњења или да постоје законски разлози који искључују гоњење, на решење је дозвољена посебна жалба о којој одлучује другостепени суд;
- ако председник већа после претходног испитивања не нађе да треба одбацивати оптужни предлог одмах заказује главни претрес.

У привредно казненом поступку привредни суд примењује процесне одредбе Закона о привредним преступима, а уколико одредбама овог закона није друкчије одређено у поступку за привредне преступе сходно ће се примењивати процесне одредбе Законика о кривичном поступку које су побројане у члану 56 Закона о привредним преступима.

Надлежни привредни суд доноси одлуку да се одржи главни претрес уколико су испуњене процесне претпоставке за одржавање главног претреса, главни претрес почиње објављивањем главне садржине оптужног предлога, након тога се саслушава представник окр. правног лица, затим се испитује окр. одговорно лице, изводе се предложени докази (читање исправа, саслушање сведока, саслушање вештака), а по завршеном доказном поступку завршну реч износи тужилац, бранилац окр. правног лица уколико је ангажован, представник окр. правног лица, бранилац окр. одговорног лица уколико је ангажован и окр. одговорно лице. Након завршне речи суд закључује главни претрес и одмах изриче пресуду, јавно је објављује, износећи

битне разлоге који су утицали на доношење одлуке (глава XII Закона о привредним преступима, главни претрес и пресуда од члана 108 закључно са чланом 117).

За привредни преступ може се прописати само новчана казна. Привредни суд може изрећи новчану казну, условну осуду, заштитну меру, меру одузимања имовинске користи (члан 17, члан 27, од члана 28 до 35, члан 116 и члан 140 Закона о привредним преступима). Правне последице осуде окр. одговорног лица су јасно дефинисане одредбама члана 36 и члана 36а Закона о привредним преступима.

Приликом одмеравања казне привредни суд узима у обзир да ли су окривљени раније осуђивани за истоврсни преступ, да ли се учинилац налази у вишеструком поврату, тежину учињеног престапа, последице које су наступиле, околности под којима је учињен преступ, економску снагу правног лица, материјалне и породичне прилике окр. одговорног лица (чланови 20, 21, 22 и 23 Закона о привредним преступима).

У пресуди којом се окривљени оглашавају одговорним, суд ће изрећи за које се дело окривљено правно лице и окривљено одговорно лице оглашавају одговорним, уз навођење чињеница и околности које чине обележја привредног престапа, који су прописи о привредном преступу примењени, на коју казну се осуђује окривљено правно лице и окривљено одговорно лице, одлуку о ослобађању од казне, одлуку о условној осуди, одлуку о заштитним мерама, одлуку о одузимању имовинске користи, одлуку о трошковима поступка и о имовинскоправном захтеву. У пресуди се назначује рок у ком се новчана казна има платити (члан 116 Закона о привредним преступима).

Редован правни лек је жалба на пресуду и решење првостепеног суда, ванредни правни лекови су предлог за понављање поступка и захтев за заштиту законитости (специфичности: јавни тужилац може изјавити жалбу не само на штету, него и у корист окривљеног правног лица, односно окривљеног одговорног лица и једино јавни тужилац може подићи захтев за заштиту законитости). (глава XIII Поступак по правним лековима од члана 118 закључно са чланом 134 Закона о привредним преступима).

(3) ПРИКАЗ АКТУЕЛНЕ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Правоснажно окончан поступак:

- а) извод из правоснажне судске одлуке Привредног суда у Београду донете у привредно казненом поступку против окривљеног правног и окривљеног

одговорног лица за учињени преступ из члана 88, став 1, тачка 15) и став 3 Закона о управљању отпадом.

а) б) извод из другостепене пресуде Привредног апелационог суда РС.

Време извршења преступа: од августа 2015. године до октобра 2015. године.

Републички инспектор за заштиту животне средине Министарства пољопривреде и заштите животне средине, у децембру месецу 2015. године, поднео је пријаву надлежном јавном тужилаштву.

Прво основно јавно тужилаштво у Београду у марту месецу 2016. године поднело је оптужни предлог Привредном суду у Београду.

Привредни суд у Београду је, у октобру месецу 2016. године, донео и јавно објавио осуђујућу пресуду.

Привредни апелациони суд у Београду је, у априлу 2017. године, одбио жалбу бранилаца окривљених.

Окр. правном лицу и окр. одговорном лицу у окр. правном лицу оптужним предлогом је стављено на терет да су одговорни за привредни преступ из члана 88, став 1, тачка 15) и став 3 Закона о управљању отпадом, јер је у време извршења преступа окр. правно лице (привредно друштво које је регистровано за заштиту околине) без дозволе за сакупљање и транспорт опасног отпада издате од надлежног органа за издавање дозволе за управљање опасним отпадом, на локацији оператера, који је имао инсталирану асфалтну базу и радионицу за сервисирање возила и грађевинских машина, вршило преузимање и транспорт опасног отпада и то:

- металне амбалаже контаминираних моторним уљем индексног броја отпада 15 01 10* у количини од 9.720 тона;
- отпадних филтера контаминираних уљем индексног броја отпада 15 02 02/16 01 07* у количини од 1.314 тона;
- земље контаминираних уљем индексног броја 17 05 03* у количини од 4.965 тона;
- отпадне емулзије из сепаратора индексног броја отпада 13 05 07* у количини од 17.696 тона;
- отпадног моторног уља индексног броја отпада 13 02 05* у количини од 2,3 тона.

На главном претресу представник окр. правног лица и окр. одговорно лице су учинили неспорним чињеничне наводе из оптужног предлога, наводећи у одбрани да је до извршења описаног привредног преступа дошло, јер је окр. правно лице небичајено дуго чекало да надлежни орган одлучи о поднетом захтеву за обнављање дозволе за сакупљање и транспорт опасног отпада и да је окр. правно лице имало већ закључене уговоре, којима је преузео обавезу да преузима и транспортује опасан отпад.

Привредни суд у Београду је пресудом изрекао да су окривљено правно лице и окривљено одговорно лице у окр. правном лицу одговорни за привредни преступ из члана 88, став 1, тачка 15) и став 3 Закона о управљању отпадом, јер је окр. правно лице у време извршења преступа противно члану 59, став 1, тачке 1) и 2) Закона о управљању отпадом и члана 1 Правилника о категоријама, испитивању и класификацији отпада, без дозволе за сакупљање и транспорт опасног отпада издате од надлежног органа за издавање дозволе за управљање отпадом, вршило преузимање и транспорт опасног отпада (напред ближе описаног) и осудио је окривљене на новчану казну: окр. правно лице на новчану казну од 500.000,00 динара, а окр. одговорно лице у окр. правном лицу на новчану казну у износу од 50.000,00 динара. Пресудом, суд је изрекао да су окривљени дужни да плате новчану казну у року од 15 дана од дана правоснажности пресуде под претњом принудног извршења према окривљеном правном лицу, а одговорном лицу је запређено да ће се, уколико не плати новчану казну у остављеном року, иста заменити казном затвора у трајању од 50 дана. У изреци окр. правно лице је обавезано да плати трошкове поступка у износу од 15.000,00 динара.

Привредни суд у Београду је у образложењу пресуде истакао да је суд ценио наводе из одбране окривљених, али је нашао да изнети наводи не представљају оправдавајуће разлоге који могу довести до искључења одговорности, већ исти указују на околности које су довеле до извршења преступа и могу бити од утицаја на одмеравање казне. Суд је истакао да је законска обавеза окр. правног лица била да прибави дозволу пре почетка обављања делатности, јер је радња привредног преступа сакупљање и транспорт опасног отпада без дозволе. Суд је указао и на чињеницу, која је утврђена читањем захтева окр. правног лица за обнављање дозволе, да је окр. правно лице поднело захтев за обнављање дозволе надлежном органу у време извршења преступа, а на дан истека важења дозволе, иако је сходно примени члана 66, став 3 Закона о управљању отпадом предвиђено да се захтев за обнављање дозволе подноси 120 дана пре истека важења дозволе ради обезбеђења континуитета важења дозволе, те је с тога основни интерес пословања привредног друштва окр. правног лица био да обезбеди континуитет у раду и окр. правно лице је оно лице које је

било дужно да води рачуна о благовремености подношења захтева, имајућу у виду све провере које државни органи морају извршити пре него што издају дозволу, с обзиром да се ради о дозволи за складиштење и транспорт опасног отпада. Суд је у делу образложења које се тиче одмеравања новчаних казни окривљенима истакао да је сходно примени члана 23 Закона о привредним преступима суд одмерио новчану казну окривљенима испод законског минимума, јер је у смислу чланова 20 и 21 Закона о привредним преступима и члана 54 Кривичног законика суд ценио околности које утичу да казна буде већа или мања, а нарочито тежину, последице и околности под којима је дошло до извршења преступа, економску снагу окр. правног лица, породичне и имовинске прилике окр. одговорног лица, те је суд наглашио да је као нарочито олакшавајућу околност ценио чињеницу да су окривљени поднели захтев за обнављање дозволе у време извршења преступа.

Одлучујући о жалби браниоца окривљених Привредни апелациони суд, као другостепени суд, одбио је жалбу браниоца окривљених и потврдио првостепену пресуду, нашавши да је првостепена пресуда донета без битних повреда поступка, да је чињенично стање потпуно и правилно утврђено и да другостепени суд у целини прихвата оцену одбране окривљених, коју је дао првостепени суд. У образложењу другостепене одлуке другостепени суд је истакао да даљем ублажавању новчане казне нема места, а све имајући у виду да је она знатно ублажена у односу на законом прописани минимум, услед олакшавајућих околности, које и другостепени суд прихвата.

СУДСКА ПРАКСА

ПРЕКРШАЈ

Прекршајни апелациони суд
 Мирјана Тукар, судија Прекршајног апелационог суда, Одељење суда
 у Новом Саду

(1) ПРЕКРШАЈ

Прекршај је противправно дело које је законом или другим прописом надлежног органа одређено као прекршај и за које је прописана прекршајна санкција у складу са чланом 2 Закона о прекршајима („Сл. гласник РС”, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС и 91/19 - др. закон).

(2) ПОСТУПАЊЕ

Законом о прекршајима прописано је да се прекршајни поступак покреће решењем суда на основу захтева за покретање прекршајног поступка и издатог прекршајног налога поводом ког је поднет захтев за судско одлучивање. Нажалост, Закон о управљању отпадом, као ни други закони из области екологије не прописују казне у фиксном износу тако да нема потребе да се овом приликом задржавамо на поступку издавања прекршајног налога нити покретању поступка на основу захтева за судско одлучивање.

Захтев за покретање прекршајног поступка подноси овлашћени орган или оштећени, а овлашћени органи су органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужиоци и други органи и организације који врше јавна овлашћења, у чију надлежност спада непосредно извршење или надзор над извршењем прописа у којима су прекршаји предвиђени. Чланом 181 Закона о прекршајима је прописана форма и садржина захтева за покретање прекршајног поступка. **Захтев за покретање прекршајног поступка** подноси се у писаној форми и **садржи:**

- 1) назив и седиште подносиоца захтева односно лично име и адресу лица које подноси захтев;
- 2) **назив суда** коме се подноси захтев;
- 3) основне **податке о физичком лицу, предузетнику и одговорном лицу** против кога се захтев подноси: лично име, јединствени матични број грађана, занимање, место и адресу становања, место и адресу запослења и држављанство односно назив и седиште правног лица, као и пореско идентификациони број (у даљем тексту: ПИБ) и матични број, а за предузетника и назив и седиште радње, а за одговорно лице у правном лицу и функцију коју обавља у том правном лицу;
- 4) **чињенични опис** радње из које произлази правно обележје прекршаја, време и место извршења прекршаја и друге околности потребне да се прекршај што тачније одреди;
- 5) **пропис о прекршају** који треба применити;
- 6) **предлог о доказима** које треба извести, уз означавање личних имена и адреса сведока, списе које треба прочитати и предмете који служе као доказ;
- 7) податке о томе **да ли је покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ** за дело које обухвата обележја прекршаја који је предмет захтева;
- 8) **потпис службеног лица**, односно оштећеног као подносиоца захтева и печат овлашћеног органа који подноси захтев.

Прекршајни суд је дужан да испита да ли постоје услови за покретање прекршајног поступка, односно да ли захтев за покретање прекршајног поступка садржи све обавезне елементе прописане чланом 181 и да ли је достављен у довољном броју примерака, те уколико има неке од недостатака, обавеза је суда да од подносиоца захтева затражи допуну захтева у одређеном року који не може бити дужи од 15 дана.

Уколико се захтев од стране подносиоца захтева не уреди, суд доноси решење којим такав захтев одбацује. С друге стране, када утврди да постоје сви услови за покретање прекршајног поступка, суд доноси решење и од тог дана почиње да тече прекршајни поступак.

Чланом 84 Закона о управљању отпадом прописано је да инспекцијски надзор над применом одредаба тог закона и прописа донетих за његово извршење врши министарство ако законом није другачије прописано, да се инспекцијски надзор врши преко инспектора за заштиту животне средине у оквиру делокруга утврђених законом. Надаље се Аутономној покрајини, граду, односно Граду Београду и општини поверавају одређени послови у вршењу инспекцијског надзора. Имајући у виду наведено, као и цитирани члан 179 Закона о прекршајима, овлашћени подносиоци захтева за покретање прекршајног поступка због прекршаја из ове области су инспектори за заштиту животне средине у оквиру надлежног министарства, као и инспектори за заштиту животне средине Аутономне покрајине - града, Града Београда и општине у оквиру поверених им послова.

Инспектори за заштиту животне средине (у даљем тексту: инспектори), као овлашћени подносиоци захтева за покретање прекршајног поступка за прекршаје из области управљања отпадом, на основу члана 89, став 2 Закона о прекршајима, дужни су да обезбеде доказе или предложи њихово извођење у циљу утврђивања обележја прекршаја и прекршајне одговорности окривљених. Дакле, у прекршајном поступку је изражено начело доказивања, што значи да се докази по правилу изводе на предлог странака (подносиоца захтева и окривљеног), а само изузетно, под законом прописаним условима, по службеној дужности.

Члановима 90, 91 и 92 Закона о управљању отпадом, прописани су прекршаји различитих субјеката одговорности за кршење одредаба овог закона.

Чланом 90 Закона, прописана је новчана казна од 500.000,00 динара до 1.000.000,00 динара за привредно друштво, предузеће или друго правно лице, уколико изврши један од прекршаја прописаних у 12 тачака става 1 овог члана. Ставом 2 прописано је да се за те исте прекршаје може изрећи новчана казна у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, али највише до двадесетоструког износа тих вредности. Такође је прописана и новчана казна за одговорно лице у правном лицу у распону од 25.000,00 динара до 50.000,00 динара, као и новчане казне у распонима за предузетнике и за физичка лица. У питању су следећи прекршаји:

- Прекршај из члана 90, став 1, тачка 1) Закона, чини лице, власник или други држалац отпада, односно оператер, који не класификује отпад на прописан начин као и лице које не изврши испитивање отпада у складу са чланом 8, ставови 4 и 5 Закона. Ставом 6 члана 8 Закона дато је овлашћење министру надлежном за послове заштите животне средине да пропише категорије,

испитивање и класификацију отпада, што је и учињено, те је донет Правилник о категоријама испитивања и класификацији отпада. Овде је важно напоменути да уколико се испитивање отпада не изврши на начин прописан овим подзаконским актом, окривљени је поступио противно одредби члана 8 Закона и учинио наведени прекршај.

- Прекршај из тачке 2) чине лица која не изврше преузимање сопствених производа који после употребе постају опасан отпад, без накнаде трошкова односно ако ту обавезу не пренесу на друго правно лице. Диспозитивна одредба члана 25, ставови 2 и 3 Закона, који установљава обавезу произвођача или увозника чији производ после употребе постаје опасан отпад, да тај отпад преузме после употребе без накнаде трошкова и да са њим поступи у складу са овим законом и другим прописима, с тим што произвођач или увозник може да овласти друго правно лице да у његово име и за његов рачун преузме производе после употребе.
- Прекршај из тачке 3) чини произвођач отпада који поступи супротно дужностима утврђеним чланом 26, ставови 1 и 3 Закона, а који се тиче сачињавања плана управљања отпадом, прибављања извештаја о испитивању отпада, прибављању одговарајуће потврде о изузимању од обавеза прибављања дозволе у складу са законом, обезбеђивања примене начела хијерархије управљања отпадом и друго.
- Прекршај из тачке 4) чини превозник отпада који не обавља транспорт у складу са дозволом за превоз отпада и захтевима који регулишу посебни прописи о транспорту, који не води евиденцију о сваком транспорту отпада и не пријављује транспорт од опасног отпада, као и који не омогућава надлежном инспектору надзор над возилом, теретом и пратећом документацијом.
- У тачки 5) је прописан прекршај оператера постројења за третман отпада и оператере на депонији. Наведена лица чине прекршај уколико нису сачинили радни план постројења, односно депоније и нису обезбедили његово спровођење и ажурирање уколико не воде евиденцију о отпаду и уколико нису одредили квалификовано лице одговорно за стручни рад у постројењу за рад отпада или на депонији.
- Прекршај из тачке 6) чине лица која сакупљање и транспорт отпада врше противно члану 35 Закона. Диспозитивном одредбом су прописана правила сакупљања односно транспорта отпада од произвођача или власника и другог држаоца, до постројења за управљање отпадом, односно до центра за сакупљање, складиштење и трансфер станице или постројења за

третман односно поновно искоришћавање или одлагање. Када је у питању транспорт опасног отпада, Закон упућује на прописе којима се уређује транспорт опасног терета (Закон о транспорту опасног терета – „Сл. гласник РС“, бр. 104/16...10/19).

- Прекршај из тачке 7) прописује одговорност правног лица које управља комуналним отпадом, а правила о управљању овом врстом отпада прописана су чланом 43 Закона. Овде ваља напоменути да за овај прекршај претежно одговарају јавна комунална предузећа при локалним самоуправама, а нарочито за поступање противно ставу 10 члана 43 Закона о управљању отпадом, као и у ситуацији када поступају противно одредбама Правилника о методологији за прикупљање података о саставу и количинама комуналног отпада на територији јединице локалне самоуправе који је објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 14/20, а ступио на снагу 29. 2. 2020. године.
- Радње прекршаја прописаних у тачкама 8) и 9) члана 90 Закона су у суштини идентичне, али је разликовање у врсти отпада, јер прекршај из тачке 8) чини правно лице које не поседује документ о кретању отпада, а прекршај из тачке 9) чини правно и одговорно лице које не поштује документ о кретању опасног отпада.
- Поступање противно одредбама које регулишу посебне токове отпада прописано је као прекршај у члану 90, став 1, тачка 10) Закона и прекршај чине лица која поступају противно одредбама прописаним у глави VII Закона. Овде се ради о управљању различитим врстама отпада и то: 1) управљање истрошеним батеријама и акумулаторима; 2) управљање отпадним уљима; 3) управљање отпадним гумама; 4) управљање отпадом од електричних и електронских производа; 5) управљање отпадним флуоресцентним цевима које садрже живу, 6) управљање РСВ и РСВ отпадом; 7) управљање отпадом који садржи, састоји се или је контаминиран дуготрајним органским загађујућим материјама (POPs отпад); 8) управљање отпадом који садржи азбест; 9) управљање отпадним возилима; 10) управљање медицинским отпадом; 11) управљање фармацеутским отпадом и 12) управљање отпадом из производње титан-диоксида.

За сваку од побројаних врста отпада, министар надлежан за заштиту животне средине самостално или у сарадњи са другим ресорним министрима, донео је правилнике којима се ближе регулише начин и поступак њиховим управљањем. За судије прекршајних судова, код постојања овог прекршаја у ситуацији када се појашњава начин извршења прекршаја поред означања конкретне диспозитивне одредбе

Закона противно којој је окривљени поступио, важне су и одредбе наведених правилника, који су донети у периоду између 2010. и 2020. године.

- Прекршај из тачке 11) чине лица која обављају делатност сакупљања или транспорта отпада и која ову делатност обављају без издате дозволе за сакупљање и транспорт отпада, односно поступе противно члану 70 овог закона.
- Прекршај из тачке 12) чине лица која не воде и не чувају дневну евиденцију о отпаду и не достављају редовни годишњи извештај Агенцији за заштиту животне средине и на тај начин поступају противно члану 75 овог закона.

Све наведене прекршаје могу да изврше сви субјекти одговорности: правно лице, одговорно лице у правном лицу, предузетник и физичко лице.

Чланом 91 Закона прописана је могућност изрицања заштитне мере одузимања предмета који су употребљени или намењени за извршење прекршаја, односно који су настали извршењем прекршаја. Да би се ова заштитна мера у прекршајном поступку изрекла, потребно је да подносилац захтева за покретање прекршајног поступка предложи њено изрицање, као и начин поступања са одузетим предметима (да ли ће се исти након правноснажности пресуде уништити, продати или предати заинтересованом органу).

Ово су и најчешћи прекршаји који се појављују у пракси прекршајних судова, тако да се у овом раду неће разматрати други прекршаји прописани чланом 92 Закона.

Поред наведених прекршаја, у раду прекршајних судова су се појавили захтеви за покретање прекршајног поступка и вођени су прекршајни поступци због прекршаја из Закона о инспекцијском надзору. Карактеристични прекршаји из ове области, а који се тичу повреде Закона о инспекцијском надзору, су прекршаји из члана 56, став 5 Закона који гласи: „Новчаном казном од 50.000,00 динара до 500.000,00 динара, казниће се за прекршај надзирани субјекат - правно лице, ако не изврши, односно не обезбеди спровођење извршења извршног решења које је донео инспектор.”

Сем овог прекршаја, у пракси се појављују прекршаји нерегистрованог субјекта односно физичког лица које обавља делатност или врши активност као нерегистровани субјект.

У инспекцијском надзору над субјектом - правним лицем или предузетником, уписаним у основни регистар, који обавља одређену делатност или врши одређену

активност, а није уписан у одговарајући посебни регистар или евиденцију коју води други надлежни орган или организација или то чини без сагласности надлежног органа или организације (дозвола, одобрење, решење, мишљење, уверење, лиценца, сертификат, акредитација, потврда, овлашћење, акт о сагласности, акт о условима и др) или без пријаве надлежном органу или организацији, када је овај упис, сагласност или пријава прописана као услов за обављање те делатности или вршење те активности, инспекција према том субјекту има и врши сва овлашћења и дужности које има и врши према нерегистрованом субјекту и на њега се примењују одредбе овог закона које се односе на нерегистрованог субјекта. Надлежна инспекција за заштиту животне средине у том случају подноси захтеве за покретање прекршајног поступка због прекршаја из члана 57 Закона о инспекцијском надзору.

Инспектори за заштиту животне средине у поступку инспекцијског надзора, сходно члану 37 Закона о инспекцијском надзору, одлучују о мерама управљеним према надзираном субјекту. Уколико утврди незаконитости, неправилности или недостатке инспектор је дужан да донесе решење којим налаже надзираном субјекту да те недостатке исправи. Изузетно, инспектор може надзираном субјекту да наложи мере изрицањем усменог решења када оцени да се на тај начин отклања непосредна опасност по живот и здравље људи, имовину веће вредности, животну средину или биљни или животињски свет. У том случају, инспектор без одлагања сачињава службену белешку о наложеној мери и у року од 3 дана од дана усменог решења доноси писано решење. Надзирани субјекат је дужан да у року од 8 дана од истека рока за предузимање мера изречених решењем инспектора, обавести инспекцију о извршењу изречених мера, осим када је решењем којим су наложене хитне мере ради спречавања или отклањања опасности по живот или здравље људи, животну средину или биљни или животињски свет одређен краћи рок. Уколико правно лице које је извршеник или треће лице у својству правног лица, онемогућава или отежава спровођење управног извршења, чини прекршај из члана 61а Закона о инспекцијском надзору. Овом казненом одредбом су прописане новчане казне у фиксном износу за различите субјекте: правно лице, предузетника или физичко лице, као и за одговорно лице код правног лица.

Ово је уједно једина ситуација када је инспекција за заштиту животне средине овлашћена да изда прекршајни налог, што значи да се за ове прекршаје не може непосредно поднети захтев за покретање прекршајног поступка. Лице ком је издат прекршајни налог, може у року од 8 дана да плати половину износа назначеног у самом налогу или да у истом року месно надлежном прекршајном суду поднесе захтев за судско одлучивање о издатом прекршајном налогу.

Један број вођених прекршајних поступака се води на основу поднетих захтева за покретање прекршајног поступка од стране Агенције за заштиту животне средине због прекршаја из члана 274, став 1, тачке 2 и 5 Закона о накнадама за коришћење јавних добара („Сл. гласник РС”, бр. 95/18). Овај прекршај чине лица која поступе противно члану 144 наведеног закона, а став 1 овог члана гласи: „Обвезник накнаде, осим обвезника - физичког лица, дужан је да води дневну евиденцију о количини и врсти произведених и увезених производа који после употребе постају посебни токови отпада и на основу тих података израђује годишњи извештај о количини и врсти произведених и увезених производа који после употребе постају посебни токови отпада стављених на тржиште Републике Србије.” Овлашћеност Агенције да подноси захтеве надлежном прекршајном суду је у члану 75а, став 2 Закона о заштити животне средине. Нажалост, у једном, не малом броју ових поступака долази до застарелости вођења поступка, јер је Агенцији потребно време да открије ове прекршаје, а рокови застарелости су кратки.

(3) ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ

► Пример 1

Републички инспектор за заштиту животне средине поднео је захтев за покретање прекршајног поступка против М. М., предузетника власника СЗР „М“, што је дана 6. 3. 2019. године вршио складиштење отпада на месту које није технички опремљено за чување отпада, на катастарској парцели 1234 К.О. П., која се налази у државној својини, чиме је поступио супротно члану 36 Закона о управљању отпадом и учинио прекршај из члана 90, став 3 у вези са чланом 88, став 1, тачка 7) Закона о управљању отпадом.

У поднетом захтеву, подносилац је предложио да се у току прекршајног поступка изведе доказ чињењем записника о инспекцијском надзору од 7. 3. 2019. године, да се изврши увид у доказе који су приложени том записнику и да се у својству окривљеног саслуша М. М. У овом поднетом захтеву је недостајала информација да ли је против окривљеног покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележје прекршаја који је предмет поднетог захтева. Наведено је, на основу члана 181, став 1, тачка 7 Закона о прекршајима обавезан део захтева за покретање прекршајног поступка.

Без обзира на мањкавост поднетог захтева суд је решењем покренуо прекршајни поступак у ком је саслушао окривљеног, у својству сведока саслушао инспектора за заштиту животне средине који је сачинио записник, саслушао још једног сведока,

те извршио увид у записник о инспекцијском надзору и прилоге уз сам захтев а затим донео пресуду којом је окривљеног за учињени прекршај огласио одговорним и применом одредаба о ублажавању изрекао новчану казну у износу од 30.000,00 динара. Против ове пресуде, у корист окривљеног, жалбу је изјавио његов бранилац нападајући утврђено чињенично стање и наводећи да суд није узео у обзир околност да окривљени није знао да се на његовој парцели налази предметна бурад, односно било какав отпад, јер је парцелу купио и закључује да се окривљени налазио у стању неотклоњиве стварне заблуде и жалба је предложила да другостепени суд пресуду преиначи и донесе ослобађајућу пресуду.

Прекршајни апелациони суд одбио је као неосновану жалбу браниоца окривљеног, а првостепену пресуду потврдио са образложењем да је првостепени суд извео све потребне доказе које је правилно оценио, те правилно и потпуно утврдио све одлучне чињенице. Такође, другостепени суд је оценио као неосноване жалбене наводе о постојању неотклоњиве стварне заблуде, јер је окривљени према сопственом признању уговором ангажовао једну фирму како би очистио наведену парцелу, тако да је он као власник парцеле знао и морао да зна где треба да се очисти на предметној парцели, а имајући у виду да је за постојање прекршаја довољан и нехат учињеница, неспорно је утврђено постојање прекршајне одговорности на страни конкретног окривљеног.

► Пример 2

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине Аутономне Покрајине Војводине, Сектор за инспекцијске послове, поднео је захтев за покретање прекршајног поступка против правног и одговорног лица у правном лицу, што су обављали делатност управљања опасним отпадом (складиштење) и то електричним и електронским отпадом индексног броја 20 01 35, а да није прибавио акт надлежног органа, односно не поседује дозволу издату од стране надлежног органа за складиштење опасног отпада које је складиштио на локацији у месту С, улица ХУ чиме постоји основана сумња да је извршио прекршај из члана 57 у вези са чланом 33, ставови 1 и 2 Закона о инспекцијском надзору, те је подносилац захтева предложио извођење доказа читањем записника о инспекцијском надзору број 1234 и решења 5678, као и да се изврши увид у доказе који су прилози овом записнику и чине његов саставни део, да се саслушају представник окривљеног правног лица и одговорно лице, да се изведу други докази у складу са чланом 89, да се прибави извештај из казних евиденција и да се окривљени огласе одговорним за прекршај и изрекне им се законом прописана прекршајна санкција. Садржина овог

захтева је правилна, јер садржи назнаку да против окривљених није покренут кривични поступак или поступак за привредни преступ за дело које обухвата обележје прекршаја који је предмет поднетог захтева.

У току прекршајног поступка, саслушано је окривљено одговорно лице односно директор правног лица, који је признао наводе из захтева за покретање прекршајног поступка, наводећи да нема дозволу за складиштење опасног отпада, али да има дозволу за његово сакупљање, да је количина нађеног отпада мала и да због тога моли за блаже кажњавање. Прекршајни суд је донео пресуду и ублажио прописане казне за правно лице од 200.000,00 динара до 2.000.000,00 динара, а за одговорно лице од 50.000,00 динара до 150.000,00 динара, тако што је правном лицу изрекао новчану казну у износу од 50.000,00 динара, а одговорном у износу од 25.000,00 динара. Против ове пресуде жалбу није изјавио подносилац захтева за покретање прекршајног поступка, изјавили су окривљени, жалба је одбијена и потврђена пресуда првостепеног прекршајног суда.

(4) ЗАКЉУЧАК

- ▶ Подноси се изузетно мали број захтева за покретање прекршајног поступка. Разлог је вероватно недовољан број инспектора, те би требало размотрити могућност да се инспектори сродних области законом овласте за подношење захтева из ове области.
- ▶ Законом нису прописане новчане казне у фиксном износу, тако да се по овом закону не може издавати прекршајни налог, што поступак чини скупим и сложеним.
- ▶ Нису прописани дужи рокови застарелости, иако је Закон о прекршајима прописао могућност да се за прекршаје из ове области може посебним законом прописати рок од пет, односно десет година.
- ▶ Размотрити могућност да инспектори са окривљенима закључују споразуме о признању прекршаја.
- ▶ Увести специјализацију судија прекршајних судова по областима и њихову обавезну едукацију из ове области.

САРАДЊА

Досадашња искуства поступања инспекције за заштиту животне средине, полиције и правосудних органа у случајевима непрописаног управљања опасним отпадом, недвосмислено упућују на даље унапређење међусобне сарадње која је иначе и уређена посебним прописима.

Сагласно одредбама Закона о инспекцијском надзору сарадња надлежне инспекције са другим органима државне управе, органима аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, правосудним и другим државним органима и другим заинтересованим органима и организацијама остварује се у складу са надлежностима инспекције и облицима сарадње утврђеним прописима о државној управи и посебним законима. Сарадња, нарочито обухвата међусобно обавештавање, размену података, пружање помоћи и заједничке мере и радње од значаја за инспекцијски надзор. Државни органи, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и имаоци јавних овлашћења дужни су, на захтев инспектора, да му у року од 15 дана од пријема захтева доставе тражене податке и обавештења која су значајна за инспекцијски надзор. Ако се у вези са вршењем инспекцијског надзора основано очекује да надзирани субјекат пружи отпор или се он пружи и инспек-

тору онемогућава или битно отежава вршење инспекцијског надзора, инспектор може да захтева помоћ полиције и комуналне полиције. Полиција и комунална полиција пружају помоћ према законима којима се уређују полиција и комунална полиција. Правосудни орган коме је инспекција поднела захтев за покретање прекршајног поступка, пријаву за привредни преступ или кривичну пријаву, по службеној дужности обавештава инспекцију о исходу поступања. Евиденције о инспекцијском надзору и Регистар података о инспекцијском надзору садржи податке о поднетим кривичним пријавама, пријавама за привредни преступ и захтевима за покретање прекршајног поступка и издатим прекршајним налозима, док годишњи извештај о раду мора да садржи исходе о поступањима правосудних органа по захтевима за покретање прекршајног поступка, пријавама за привредни преступ и кривичним пријавама које је поднела инспекција.

Сарадња тужилаштва и полиције регулисана је Законом о кривичном поступку и остварује се континуирано кроз поступања по свим кривичним делима и безбедносно интересантним појавама. Полицијски службеници приликом сузбијања кривичних дела у вези са опасним отпадом прикупљају потребне податке и обавештења из јавно доступних извора података упућивањем захтева за доставу података у складу са чланом 286 ЗКП. Када полицијски службеници криминалистичке полиције у свом поступању по кривичном делу везаном за опасан отпад, а у претходној сарадњи са тужилаштвом треба да предузму мере и радње и примене овлашћења из своје надлежности, на лицу места, затражиће помоћ инспекције за заштиту животне средине ради заједничког поступања на лицу места, а у циљу квалитетнијег и ефикаснијег проналажења и обезбеђивања доказа од значаја за кривични поступак. Сарадња полицијских службеника и инспектора за заштиту животне средине остварује се и уколико инспекција за заштиту животне средине приликом вршења инспекцијског надзора основано очекује отпор, односно супротстављање извршењу мера и радњи из њихове надлежности, полиција ће им, на њихов писани захтев, пружити помоћ у смислу заштите живота и тела, јавног реда, а све ради омогућавања безбедног спровођења извршења. Приликом поступања по кривичним делима везаним за опасан отпад Управа криминалистичке полиције, уколико се за то укаже потреба, може остварити сарадњу са другим органима и организацијама. Поред правосудних органа и Министарства заштите животне средине, најчешће то могу бити Министарство финансија - Управа царина и овлашћене стручне организације за испитивање отпада. Такође сарађује и са другим организационим јединицама МУП, ради обављања послова из њихове надлежности и то са Управом полиције, Управом граничне полиције, Сектором за ванредне ситуације и Управом саобраћајне полиције.

Један од најважнијих ограничавајућих фактора за благовремено и прописано управљање отпадом са којима се сусреће у пракси надлежна инспекција за заштиту животне средине и правосудни органи су трошкови тих активности. То се пре свега односи на трошкове неопходне у случајевима хитног поступања и у случајевима извршења решења инспекције за заштиту животне средине. Такође, ограничавајући фактор је и Закон о јавним набавкама („Сл. гласник РС”, бр. 91/19), који уређује правила поступка јавних набавки, везаних за избор правног лица које ће извршити наређене мере уклањања, превоза, третмана и складиштења отпада, као и овлашћене стручне организације за мерења и карактеризацију отпада.

УМЕСТО ЗАКЉУЧКА

Имајући у виду досадашња искуства, као заједнички циљ намеће се потреба за одрживим планирањем и обезбеђивањем трошкова који ће се искључиво користити за управљање отпадом у случајевима поступања инспекције за заштиту животне средине и правосудних органа.

Унапређењу институционалне сарадње између надлежних инспекција, полиције и правосудних органа у спровођењу прописаних мера управљања опасним отпадом на основу досадашњих искустава, као и других мера заштите животне средине у Републици Србији, допринеће:

- ▶ Успостављање механизма ефикасне и перманентне сарадње између представника свих институција.
- ▶ Брза реакција надлежних инспекцијских органа и предузимање хитних мера, у сарадњи са полицијом и локално надлежним основним јавним тужилаштвом у циљу спровођења прописаних услова и правовременог обезбеђења материјалних доказа.
- ▶ Установити механизме координације за вишеинституционални приступ.
- ▶ Унапредити сарадњу припадника Министарства унутрашњих послова и Министарства заштите животне средине кроз меморандум о разумевању, којим би се дефинисали начини и облици сарадње у случајевима незаконитог управљања отпадом.
- ▶ Како би се обезбедила правовремена реакција у случајевима који захтевају хитност у поступању, али и успоставило заједничко координисано поступање, потребно је да све укључене институције одреде контакт особе које ће организовати предузимање мера и радњи из своје надлежности.
- ▶ У циљу превентивног деловања, као и прикупљања безбедносно интересантних сазнања везаних за незаконито управљање опасним отпадом потребно је установити механизам којим би се радило на подизању нивоа свести о ризицима и опасностима по живот и здравље људи и животну

средину, како јавности тако и свих субјеката укључених у спровођење мера управљања опасним отпадом, укључујући и невладине организације.

- ▶ Заједничке едукације јавних тужилаца, судија, полицијских службеника и инспектора за заштиту животне средине, на примерима из праксе и проблемима са којима су се сусретали у примени прописа из области заштите животне средине.
- ▶ Едукација инспектора за заштиту животне средине са овлашћењима јавних тужилаца и судова и њихове улоге у кривичном поступку.
- ▶ Специјализација јавних тужилаца и судија за поступање у вези кривичних дела, привредних престапа и прекршаја из области заштите животне средине.
- ▶ Израда приручника/водича за судије и тужиоце за примену казних одредаба из области заштите животне средине.
- ▶ Израда и развој базе података која би се односила на загађиваче, односно правна или физичка лица која су кажњавана за привредне престапе, прекршаје или кривична дела из области заштите животне средине, са висинама казни, изреченим мерама безбедности или заштитним мерама, евентуално дужином трајања поступка или прикупљеним доказима.
- ▶ Изрицати обавезу ремедијације штете, посебно код управљања отпадом, ефикасније од осуђивања на новчану казну.
- ▶ Заједнички рад на иницијативи измене законодавства, и то: Закона о одузимању имовине проистекле из кривичних дела, Закона о управљању отпадом, Закона о заштити животне средине, те и Кривичног законика у погледу недовољно јасних појмова (чланови 260, 262 и 266) и поштравање казнене политике.
- ▶ Израда свих предвиђених подзаконских аката, ревизија дозвола, доношење реалних прелазних рокова и стриктно придржавање истих, а у циљу достизања ЕУ стандарда, иако је највећи број европских директива већ транспонован у наше законодавство.
- ▶ Повећати заинтересованост судија и тужилаца за дела из „еколошког криминала”, имајући у виду значај и друштвену опасност.
- ▶ Приликом кажњавања учиниоца кривичних дела, привредних престапа или прекршаја повећати износе досуђених казни.
- ▶ Интензивирати међународну сарадњу у процесуирању еколошких кривичних дела, привредних престапа и прекршаја, имајући у виду да многа од ових дела не познају административне границе и имају последице

и у другим државама и размотрити примену оних механизма које поједине земље у окружењу или у ЕУ примењују у оваквим случајевима.

- ▶ Одрживо планирање и обезбеђивање трошкова који ће се искључиво користити за управљање отпадом у случајевима поступања инспекције за заштиту животне средине и правосудних органа.

КОНТАКТ

Министарство заштите животне средине

<http://www.ekologija.gov.rs>

Сектор за надзор и превентивно деловање
у животної средини

Др Ивана Рибара 91, Нови Београд

Тел: +381 11 2287 691

Инспекција за заштиту животне средине

E-mail: inspekcija@ekologija.gov.rs

Републички јавни тужилац

<http://www.rjt.gov.rs/ci/Контакт>

Немањина 22-26, Београд

Тел: +381 11 3613 702

E-mail: kabinetrjt@rjt.gov.rs

Прекршајни апелациони суд

<http://pkap.sud.rs/prekrsajni-apelacioni-sud-kontakti-lat.html>

Катанићева 15, Београд

Тел: +381 11 635 2900

E-mail: uprava@pkap.sud.rs

Министарство унутрашњих послова

<http://www.mup.gov.rs/wps/portal/sr/Kontakti/kontakti>

Булевар Михајла Пупина 2а, Нови Београд

Тел: +381 11 274 0000

E-mail: info@mup.gov.rs

Служба за сузбијање криминала

Булевар Михајла Пупина 2а, Нови Београд

Тел: +381 11 2740835

E-mail: ssk.ukp@mup.gov.rs

Врховни касациони суд

<https://www.vk.sud.rs/sr/контакт>

Немањина 9, Београд

Тел: +381 11 360 4605

E-mail: uprava@vk.sud.rs

Привредни суд у Београду

<http://www.bg.pr.sud.rs>

Масарикова 2, Београд

Тел: +381 11 2060 117

E-mail: uprava@bg.pr.sud.rs

